

ДОДАТКИ

Додаток 1

Анкети для вихователів та для батьків «Розвиток дрібної моторики у дітей дошкільного віку» та «Сенсорне виховання дітей»

Анкета для батьків
«Розвиток дрібної моторики у дошкільнят»

1. Чи знаєте ви що таке дрібна моторика дитини?

- Так
- Важко відповісти
- Ні

2. У якому віці треба починати її розвивати?

- У дитинстві
- 3-4 років
- 7 років

3. Які ігри використовуєте для розвитку моторики рук вдома?

4. Який нетрадиційний матеріал використовуєте в роботі?

- Крупа, природний матеріал
- Гудзики, намистини
- Голки, нитки
- Конструктор, мозаїка
- Кубики, пірамідки, мотрійки

5. Де берете інформацію про види розвитку дрібної моторики?

- У дитячому саду
- ТБ
- У Інтернеті
- Підказує своя інтуїція

6. Як дитина виконує завдання гри?

- Пасивно
- Активно

7. Як дитина сприймає установку до гри?

- З першого разу
- Потрібно багатократне пояснення
- Потрібно пояснення і показ дій

8. Яка форма роботи з вихователем з цього питання Вам найбільш комфортна?

- Батьківські збори
- Майстер - клас
- Індивідуальна бесіда
- Консультації у батьківському куточку
- Ніяка, інформації вистачає цілком.

9. Чи готові Ви прийняти участь в конкурсі саморобних ігор для розвитку дрібної моторики рук наших дітей?

- Так
- Не знаю
- Ні

Дякуємо за співпрацю!

Анкета для вихователів на тему «Розвиток дрібної моторики у дітей дошкільного віку»

1. Чи проводите Ви заходи для розвитку дрібної моторики рук у дітей?

- Так, регулярно
- Іноді
- Ні

2. Чи інформуйте Ви батьків з цієї проблеми?

- Так, регулярно
- Іноді
- Ні

3. Чи багато у Вас в групі ігор на розвиток дрібної моторики дітей?

- Так
- Є небагато
- Ні, але їх вистачає

4. Чи є у Вас саморобні ігри? Які?

- Так,

-
- Ні

5. Як Ви вважаєте, з якого віку починають розвивати дрібну моторику?

- З раннього віку
- З середньої групи
- Із старшої групи

6. Які нетрадиційні матеріали Ви використовуєте в роботі?

- Крупи
- Намистини, гудзики
- Голки, скріпки, нитки
- Фрукти і овочі
- Інше (вказіть що)

7. Які форми роботи Ви частіше використовуєте в роботі з батьками?

- Індивідуальні бесіди
- Батьківські збори
- Майстер - класи
- Друкарська інформація у батьківському куточку

8. Чи організуєте Ви індивідуальні і групові виставки робіт дітей?

- Так, регулярно
- Іноді
- Ні

9. Чи організуєте Ви міні - музеї із спільними роботами?

- Так, регулярно
- Іноді
- Ні

10. Чи можете Ви поділитися своїм матеріалом по розвитку дрібної моторики з іншими педагогами?

- Звичайно так
- Яке чим, але не усім.
- Ні

Дякуємо за співпрацю!

Анкета для вихователів
«Виявлення готовності педагогів до сенсорного виховання дітей»

1. У яких розділах програми поставлені завдання сенсорного розвитку і виховання?

2. Які засоби, на Ваш погляд, найбільш ефективні в роботі з дошкільнятами по сенсорному вихованню?

3. Які програми, методики, посібники з сенсорного виховання Ви використовуєте у своїй роботі?

4. Перерахуйте особливості сенсорного виховання в дидактичних іграх в кожній віковій групі.

5. Як здійснюється співпраця з батьками вихованців з цього питання?

6. Наскільки Вами реалізується сенсорне виховання дітей вашої групи :
100%;
80%;
50%;
30%;
0%
7. Як Ви розумієте термін «сенсорний розвиток»?

8. Як Ви розумієте термін «сенсорне виховання»?

9. Назвіть види сприйняття.

10. Що таке «сенсорні еталони»?

11. Що викликає труднощі в роботі з цього питання?

12. Ваші побажання по створенню умов в дитячому саду для сенсорного розвитку дітей.

Дякуємо за співпрацю!

Анкета для батьків
«Виявлення інтересів і знань батьків вихованців з питань сенсорного розвитку і виховання дошкільнят»

1. Чи маєте ви уявлення, що таке сенсорний розвиток і виховання дитини :

- так;
- ні.

2. Як ви оцінюєте необхідність сенсорного розвитку і виховання дитини в дошкільньому віці:

- вважаю потрібним;
- не вважаю потрібним;
- важко відповісти.

3. Чи створені в ДНЗ умови для сенсорного виховання дитини :

- так;
- ні;
- не знаю.

4. Чи є у вашій групі інформація для батьків про сенсорне виховання:

- інформація відсутня;
- я не звертаю увагу на інформацію;
- інформація цікава, але не має практичної значущості для мене;
- наочна інформація цікава і корисна для мене.

5. Як ви оцінюєте рівень розвитку у вашої дитини усіх видів сприйняття :

- високий;
- середній;
- низький.

6. Чи є у вас удома гра по сенсорному вихованню:

- так;
- ні;
- не знаю.

7. У яку гру по сенсорному вихованню найчастіше ваша дитина грає удома?

8. Яку допомогу від фахівця і вихователя вам потрібно з проблеми сенсорного розвитку вашої дитини?

Дякуємо за співпрацю!

**Тести, спрямовані на визначення рівня сформованості
моторних і сенсорних процесів у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями зору**

1. Оцінка стану загальної моторики (діагностичні завдання М. І. Озерецького, М. О. Гуревича) :

Оцінка статичної рівноваги

— зберегти рівновагу не менше 6-8 с (середній рівень, задовільний результат) в позі «лелека»: стоячи на одній нозі, іншу зігнути в коліні так, щоб ступня торкалася колінного суглоба опорної ноги, руки на поясі. Дитина повинна зберегти рівновагу і не допускати тремтіння кінцівок.

Оцінка динамічної рівноваги (крім дітей у яких є протипоказання згідно зорового діагнозу)

— здолати відстань 5 м стрибками на одній нозі, просуваючи перед собою пальцями ноги коробок сірників. Відхилення напряму руху не має бути при цьому більше 50 см

2. Оцінка ручної моторики :

— виконання по черзі кожною рукою наступних рухів: витягнути вперед другий і п'ятий пальці («коза»), другий і третій пальці («ножиці»), зробити «кільце» з першого і кожного наступного пальця;

— координація рухів обох рук «кулак — долоня»: руки лежать на столі, причому одна кисть стиснута в кулак, інша — з розпрямленими пальцями. Одночасна зміна положення обох кистей, розпрямляючи одну і стискаючи іншу.

Тести зорово-моторної координації :

— змалювання простих геометричних фігур, пересічних ліній, букв, цифр з дотриманням пропорцій, співвідношення штрихів;

— змалювання фрази з 3-4 слів, написаної письмовим шрифтом, зі збереженням усіх елементів і розмірів зразка.

3. Оцінка тактильних відчуттів :

— впізнавання знайомих предметів на дотик (гребінець, зубна щітка, гумка, ложка, ключ) правою і лівою рукою поперемінно;

— впізнавання на дотик об'ємних (куля, куб) і площинних (квадрат, трикутник, круг, прямокутник) геометричних фігур.

4. Оцінка володіння сенсорними еталонами :

Тести кольоророзрізнення

— розкладання в ряд 7 карток одного кольору, але різних відтінків: від найтемнішого до найсвітлішого;

— назва і показ усіх кольорів спектру, назва і показ не менше 3 відтінків кольору, що мають власну назву (малиновий, яскраво-червоний тощо).

Розрізнення форми

— групування геометричних фігур з урахуванням форми (перед дитиною викладають в ряд трикутник, круг, квадрат. Необхідно підібрати до них відповідні фігури 15 запропонованих).

Сприйняття величини

— розкладання у порядку зменшення (збільшення) величини 10 паличок завдовжки від 2 до 20 см;

— ранжирування за величиною в ряд 10 елементів на основі абстрактного сприйняття, визначення місця, куди треба поставити в ряд ту фігуру, яку прибрав експериментатор.

5. Оцінка зорового сприйняття :

— впізнавання і називання реалістичних зображень (10 зображень);

— впізнавання контурних зображень (5 зображень);

— впізнавання зашумлених і накладених зображень (5 зображень);

— виділення букв і цифр (10), написаних різним шрифтом, перевернутих.

6. Оцінка слухового сприйняття :

- відтворення нескладних ритмічних малюнків;
- визначення на слух реальних шумів і звуків (чи записаних на магнітофон) : шелестіння газети, плач дитини, звуки крапаючої води з крану, стук молотка та ін.;
- визначення початкового голосного в слові (дитині дають 4 предметних картинки; почувши слово, він піднімає ту картинку, яка розпочинається з відповідного звуку).

7. Оцінка просторового сприйняття :

- показ і назва предметів, які на таблиці зображені ліворуч, справа, внизу, вгорі, в центрі, в правому верхньому кутку тощо;
- виконання аналогічного завдання в груповій кімнаті, визначення розташування предметів у просторі (над — під, на — за, перед — біля, згори — знизу, вище — нижче тощо);
- конструювання за зразком з 10 рахункових паличок.

8. Оцінка сприйняття часу :

- з дитиною проводиться бесіда на з'ясування орієнтування в теперішньому часі (частина доби, день тижня, місяць, пора року), минулому та майбутньому (наприклад: «Весна закінчиться, яка пора року настане»? тощо).

Оцінка виконання будь-якого завдання оцінюється за трьома якісними критеріями:

- **«добре»** — якщо дитина виконує завдання самостійно і правильно, пояснюючи його, повністю виконуючи інструкцію, допускаючи іноді незначні помилки;
- **«задовільно»** — якщо є помірні труднощі, дитина самостійно виконує тільки легкий варіант завдання, потребує допомоги різного об'єму при виконанні основного завдання і коментуванні своїх дій;
- **«незадовільно»** — завдання виконується з помилками при наданні допомоги або дитина зовсім не справляється із завданням, зазнає значні труднощі в коментуванні своїх дій.

Вправи з пальчиками**Ліхтарики***Варіант 1.**Початкове положення:*

- розташувати долоні перед собою, випрямити їх та розсунути пальці.
- Стискати та розтискати пальці на двох руках одночасно, супроводжуючи рухи відповідними фразами.

*Ліхтарики засвітилися!**(випрямити пальці)**Ліхтарики потухли!**(стиснути пальці)*

Вправу виконувати декілька разів.

Варіант 2 (ускладнений).

По черзі стискати та розтискати пальці рук на рахунок «раз- два».

На «раз»: пальці правої руки випрямлені, пальці лівої руки зжаті.

На «два»: пальці лівої руки випрямлені, пальці правої руки зжаті.

Спочатку виконувати вправу повільно, потім прискорювати темп. Вправу спочатку можна виконувати на рахунок, а потім рядками, що промовляються ритмічно, супроводжуючи рухи:

*Вже стемніло на дворі,**Засвітились ліхтарі.**Хай ліхтарики горять,**Підуть дїтлахи гулять.****Квасимо капусту***

Руками імітуємо відповідні рухи:

- *Ми капусту шаткували!* (двічі) – прямими, напруженими долонями імітуємо рухи сокири: уверх-униз.- *Солі в неї ми поклали!* (двічі) – пальці зібрані «щіпкою», «солимо капусту».- *Ми капусту м'яли, дерли!* (двічі) – енергійно стискаємо пальці в кулачки, то одночасно на двох руках, то по черзі.- *Смачну моркву туди терли!* (двічі) – пальці однієї руки зжаті в кулак і здійснюють ритмічні рухи уверх-униз по долоні другої руки. Після цього міняємо руки.***Миємо руки***

1. «Миємо руки»: ритмічно потираємо долоні, наче миємо руки.

*Узяли духмяне мило,**Добре руки з ним помили.*

2. «Струшуємо водичку з рук»: пальці стиснути в кулачок, потім з силою випрямити їх, наче струшуючи водичку.

*Полетіли від води
Бризки з рук туди-сюди.*

3. «Витираємо руки»: енергійні рухи імітують почергове витирання кожної руки рушником.

*Рушничок я свій беру,
Швидко ручки обітру.*

Напечемо млинців

Варіант 1.

По черзі торкатися поверхні столу тильною стороною кисті руки і долонею.

На сметані, на яйці

тісто зробим на млинці.

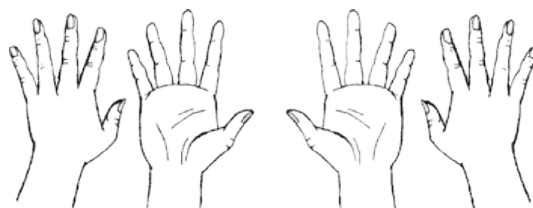
Напече нам мама їх

гаряченьких та смачних.

Варіант 2.

- а) ліва рука торкається столу долонею, права рука – тильною стороною;
- б) змінюємо позиції. Тепер ліва рука торкається столу тильною стороною, права рука торкається столу долонею.

Вправу можна виконувати на рахунок «раз-два», або супроводжуючи рухи віршами (див. 1 варіант).

Місимо тісто

Руками імітуємо вимішування тіста.

*Тісто узяли у мамі,
Його жужмили і м'яли,
Пирогів напечемо
Із сметаною з'їмо!*

На перші рядки дуже енергійно стискаємо та розжимаємо руки в кулачки (одночасно і по черзі). Потім руками виконуємо рухи, наче ліпимо пироги.

Прапорці

Варіант 1.

Вихідна позиція:

- розташувати долоні перед собою. Одночасно опускати та підіймати долоні, супроводжуючи рухи віршами.

Якщо дитина легко виконує ці вправи, запропонуйте їй опускати та підіймати долоні, не згинаючи пальців.

*Я тримаю у руці
Кольорові прапорці.
Варіант 2 (ускладнений).*

По черзі змінювати положення рук на рахунок: «один-два».

«Один»: ліва рука випрямлена, піднята у гору, права рука – опущена униз.

«Два»: ліва рука опущена униз, права піднята у гору.

Кулька

Вихідна позиція:

- Пальці обох рук зібрані пучкою і стикаються кінчиками.
- «Надуваємо кульку»: придати пальцям таке положення, яке буває, коли руки тримають м'ячик або кульку.
- «Кулька лопнула»: пальці повертаються у вихідну позицію.

*Пружну кульку я надую,
мотузочок зав'яжу.
Ну а потім її здую,
всім цей фокус покажу.*

Їжачок

Вихідна позиція:

- Поставити долоні під кутом одна до однієї.
- Розташувати пальці однієї руки між пальцями іншої.
- Ворушити прямими пальчиками.

*Як ти носиш, їжачок,
так багато колючок?*

Човен

Вихідна позиція:

- Обидві долоні поставлені на ребро і з'єднані «ковшиком», великі пальці притиснуті до долонь.

*По річці плине човен,
він дітлахами повен.*

Пароплав

Вихідна позиція:

- Обидві долоні з'єднані «ковшиком», усі пальці, крім великих спрямовані у бік "від себе", а великі пальці підняті уверх та з'єднані – це «труба».

*Пароплав пливе по річці,
дим з труби, немов із пічки*

Річка та рибка

Річка – хвилястий, плавний рух розслаблених кистей рук.

Рибка: Вихідна позиція:

- Випрямлені долоні притиснуті одна до одної. Пальці спрямовані в бік «від себе».
- Повертати зімкнуті долоні управо та уліво, імітуючи рухи риби хвостом.

*Хвостиком б'є наша рибка маленька,
в річці живе ця манюня гарненька.*

Дерева

Вихідна позиція:

- Розташувати кисті рук перед собою, долонями до себе. Пальці розведені в сторони та напружені. Після виконання вправи струсити кисті рук.

Вітер залетів у гай.

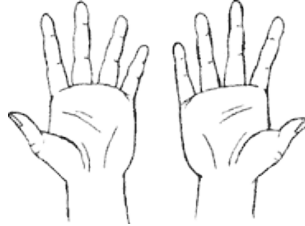
Ти дерева не гойдай,

(качати руками з боку у бік)

Дуже гілки не клони,

щоб не тріснули вони!

(качати руками вниз – уверх,
не згибаючи пальців)

Птах п'є воду

Вихідна позиція:

- Пальці зложити пучкою – це «дзьоб». Не відриваючи лікоть від столу, «дзьобом» торкнутися столу.
- Далі – імітувати рухи птаха: узяти «воду», підняти «голову», поклацати «дзьобом».

*Птах дістався до криниці,
хоче випити водиці.*

Птах летить

Вихідна позиція:

- Руки розташувати перед собою (долонями до себе). Великі пальці сплести – це «голова» птаха. Решта пальців – «крила». Помахати ними.

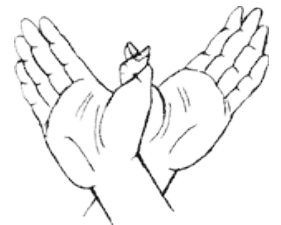
*В небі пташечка летіла,
на галявину присіла.*

(помахати «крилами»)

Посиділа, відпочила,

й до гніздечка полетіла.

(притиснути долоні до себе)

Квітка

Вихідна позиція:

- Долоні підняті угору, пальці створюють «пуп'янок», основи кистей притиснуті одна до другої.
- Квітка «розпускається»: розводимо одночасно пальці рук у боки, а потім зводимо пальці разом.

Вранці сонечко зійшло, розпустилась квітка.

А увечері закриє пелюсточки швидко.

Донечка

При виконанні вправи руки розташовані на столі.

Почергова зміна положень на рахунок «раз – два».

«Раз»: ліва рука – кулачок, права рука – долонька.
«Два»: ліва рука – долонька, права рука – кулачок.
Повторити декілька разів.

*Кулачок, долонька є у мамі донька,
ось долонька, кулачок,
ходить донька у садок.*

Стілець

Варіант 1.

Вихідна позиція:

- Ліву долоню поставити вертикально, пальці уверх – це «спинка» стільця. До неї приставити кулачок правої руки – це «сидіння».

Нумо, дітки, молодці, посідаймо на стільці.

*Небагато треба вміння –
зробим спинку і сидіння.*

Варіант 2 (ускладнений).

Змінювати положення рук по чергово на рахунок «раз-два».

«Раз»: ліва рука – «спинка», права рука – «сидіння».

«два»: права рука – «спинка», ліва рука – «сидіння».

Стіл

Варіант 1.

Вихідна позиція:

- Ліву руку стиснути у кулак – це «ніжка» столу. Зверху накрити «ніжку» випрямленою долонею правої руки – це кришка «столу».

*Кулачок це буде ніжка,
а долонька буде кришка.*

*Поміняли ручки враз,
буде інший стіл у нас.*

Варіант 2.

На рахунок «раз-два» по черзі змінювати положення рук.

Ворота

Вихідна позиція:

- Долоні поставити на ребро, пальцями один до одного – «ворота зачинені». Пальці випрямлені та напружені.

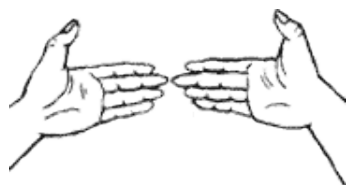
*Ми ворота зачинили,
в дім нікого не пустили.*

(Ворота відчиняються та зачиняються).

Вихідна позиція: дивися пункт 1.

- Потім розвернути долоні паралельно одна до однієї, пальці спрямовані від себе. Повернутися у вихідну позицію.

*А коли відчиним їх,
друзів впустимо своїх.*

Замок

Вихідна позиція:

- Долоні притиснуті одна до одної. Пальці переплести.

- Далі рухами імітувати слова віршика:
Замок на двері тут висить.
(швидко з'єднувати пальці в замок та роз'єднувати).
Хто б зміг його нам відчинить?
- Потягнули!

(пальці зчеплені, потягнули пальці, не розчіплюючи їх).
- Покрутили!

(посовати зчепленими пальцями від себе до себе).
- Постукали!

(пальці залишаються у замку, постукати основами долоней одна об одну).
- Й відчинили!
(розчепити пальці).

Зайчик

Варіант 1.

Вихідна позиція:

- Вказівний та середній пальці витягнути уверх, мізинець та безіменний притиснути до долоні великим пальцем. Утримувати пальці в такому положенні на рахунок до 5-10. Вправу виконувати спочатку кожною рукою по черзі, потім – обома руками одночасно.

*На зеленому лужку,
плигав зайчик в козушку.*

Варіант 2.

Вихідна позиція (дивися варіант 1). Згибати та розгинати вказівний та середній пальці (униз-уверх) на рахунок «раз-два».

Варіант 3.

Вихідна позиція:

- Ліва рука – «зайчик». Права рука – випрямлена долоня накриває зверху «зайчика» – це «сосна».
- Потім змінюємо положення рук. Права рука – «зайчик», ліва рука – «сосна». Змінювати положення рук 3-4 рази.

*Раптом дощ пішов з дощем,
заховався під кущем.*

Варіант 4.

Вихідна позиція:

- Вказівний та середній пальці підняті угору. Великий пальчик стукає по безіменному та мізинцю.

*Зайцю барабан дали,
він застукав: "раз-два-три"!*

Коза

Вихідна позиція:

- Вказівний палець та мізинець випрямити. Середній та безіменний – притиснути великим пальцем до долоні. Спочатку вправу виконувати кожною рукою по черзі.

На галявині в лісу.

Дід Трохим пасе козу.

Потім можна виконувати вправу обома руками, імітуючи козла та козу.

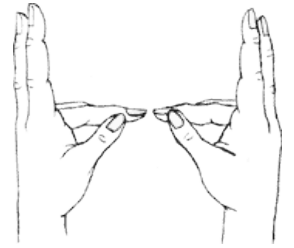
*Йде коза у хлів мерщій,
а козел – назустріч їй.*

Місток

Великий та вказівний пальці лівої руки випрямити, розташувати паралельно один до одного та з'єднати з великим та вказівним пальцями правої руки. Решту пальців (середній, безіменний та мізинець) випрямити, притиснути один до одного та утримувати в такому положенні.

*З дідом ми через ставок
зробимо для всіх місток.
Кожен хай сміливо йде,
в воду він не упаде!*

Равлик

Вихідна позиція:

- Вказівний, середній та безіменний пальці притиснуті до долоні.
- Великий палець та мізинець випрямляються, а потім ховаються. Виконувати вправу спочатку однією рукою по черзі, потім обома руками одночасно. Можна зобразити, як равлик повзе по столу.

*Равлик повагом повзе,
хатку на собі везе.*

Бджілка

Вихідна позиція:

- Випрямити вказівний палець, решту пальців прижати до долоні великим пальцем.
- Крутити великим пальцем.

*Бджілка, бджілка, покружляй,
з квіток меду позбирай!*

Жабка

Вказівний палець та мізинець підняти угору та тримати напівзігнутими.

Середній та безіменний притиснути до долоні великим пальцем.

*Скаче жабка у траві
і скрекоче: «ква-кве-кві!»*

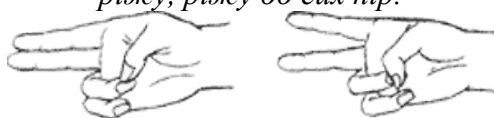
Ножиці

Вихідна позиція:

- Великий, безіменний палець та мізинець притиснути до долоні. Вказівний та середній пальці витягнути вперед. Вони то розходяться, то сходяться, імітуючи рухи ножиць. Долонь розташована паралельно столу. Спочатку вправу виконувати повільно, поступово темп прискорити. Стежити, щоб пальці були прямі.

Швачка в дім до нас прийшла,

*мені ножиці дала,
я тканини і папір
ріжу, ріжу до сих пір.*

Каблучка

З'єднати великий та вказівний пальці разом у кільце. Решту пальців випрямити, підняти вверх, та притиснути один до одного. Утримувати у такому положенні до рахунку 5 – 10. Виконувати вправу кожною рукою по черзі, потім обома руками одночасно.

*Подивись на мою ручку
і побачиш там каблучку.*

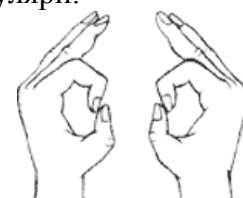

Окуляри

Вихідна позиція:

- Зробити обома руками кільця. Піднести до очей, імітуючи окуляри.

*Краще бачити хотів (хотіла),
окуляри я надів (наділа).*

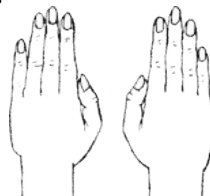
Дружні пальчики

Варіант 1.

Вихідна позиція:

- Пальці однієї руки випрямити, притиснути один до одного та утримувати напружені пальці до рахунку 10. Виконувати спочатку кожною рукою по черзі, а потім обома руками одночасно. Після вправи – стряхнути кисті рук.

*Пальчики живуть в сім'ї,
це помічники мої.*

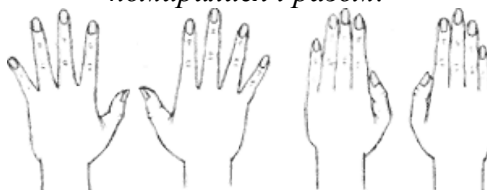
Варіант 2.

Цю вправу можна попередити невеличким оповіданням про те, яку назву має кожний палець: великий, вказівний, середній, безіменний та мізинець.

Вихідна позиція:

- Усі п'ять пальців витягнуті та розведені в боки – пальчики «посварилися».
- Потім усі пальці притиснуті один до одного – «помирилися». Чергувати ці дві позиції, супроводжуючи словами:

*Посварились, – та одразу
помирилися і разом!*

Художнє слово про пальчики

* * *

У будь-яку пору,
 У будь-які дні
 Десять братів
 Помагають мені.
 Хоч і маленькі,
 А можуть умить,
 Ліжко уранці
 Прибрати — застелить,
 Їх не лякає ніяка робота:
 Кашу несуть мені
 Прямо до рота,
 Посуд помиють
 І хліб подадуть,
 Іграшки в шафу
 Хутенько складуть...
 Тільки увечері
 Хочуть спокою -
 Вмостяться й сплять
 Під моєю щогою.
В. Орлов

* * *

Десять пальців,
 Десять братців
 Є у мене.
 Поливають із відерця
 Разом клени.
 Прибирають у кімнаті
 Та на ганку,
 Миють щоки, ніс та вуха
 На світанку,
 І взувають вранці разом
 Черевички.
 Разом граються в пісочку
 Біля річки.
 А коли мороз надворі -
 Не змерзають,
 Разом в теплі рукавички
 Залізають.
Г. Грайко

* * *

Раз, два, три...
 У маленької онучки
 Є малесенькі дві ручки.
 Нумо пальці рахувать:
 Раз, два, три, чотири, п'ять!*К. Перелісна*

П'ять братів

В кулачку живуть брати
 - Чи знайомий з ними ти?
 Перший братик -
 Показальчик.
 Другий братик -
 Помагальчик,
 Третій братик -
 Всегуляйчик,
 А четвертий -
 Заважальчик.
 П'ятий пальчик -
 Прихваляйчик,
 В кулачкові -
 Захищальчик.
Г. Малик

Пальчики-братики

З народного
 Пальчику, пальчику,
 Де ти бував?
 Пальчику, пальчику,
 Що ти чував?
 З меншеньким братом
 Я кашу варив.
 Із безіменним
 Я кашу поїв.
 Із середульшим
 У лісі гуляв.
 А із найбільшим
 Пісню співав.

Одягалочка

Потягу ні-потягусі...
 А я зараз одягнуся!
 Рученька-цікавочка,
 Шукай, шукай рукавочка;
 А ви, бистрі ніжки,
 Лізьте у панчішки!
 Минулася хвилинка –
 Убралася дитинка!
І.Кульська

Де той пальчик?

Рукавичку я наділа.
 Ой, куди ж це пальчик діла?
 Загубився десь, пропав,
 В свою хатку не попав.
 Рукавичку я зняла:

— Гляньте: пальчика знайшла!
Пошукати, то й знайдеш.
Здрастуй, пальчик! Як живеш?
Н. Саксонська

Горішок

Цей горішок - фантазер.
Він чудовий масажер.
Візерунчастий бочок
Розвиває кулачок.
Міцно ти його стисни,
Свою силу прояви.
Л. Великант

Олівець

Олівець у нас мудрець.
І секрету він знавець:
Аби гарно малювати,
Вправні пальці треба мати.
По долоньці він кружляє,
Діткам м'язи розслабляє.
Покружляв і зупинився.
Дуже добре потрудився.
Л. Великант

Каштан

Ти котись, котись, каштанчику,
Привітайся з кожним пальчиком
Нехай будуть вони всі
Сильні, вправні та міцні.
По долоньці покружляй,
Їй енергію додай,
Що природа наділила, -
Це надасть малютам сили!
Л. Великант

Кулька

Повітряна кулька
У небо здіймається,
А ця, незвичайна,
В кулачку вміщається.
Міцно ми її стискаємо
Й на мить повільно
Відпускаємо.
Л. Великант

Дружна сімейка

Пальчики живуть мої
В дружній і міцній сім'ї.
Всі старанні, працьовиті
І на вдачу не сердиті.
Кожен справу свою знає -

Брату він допомагає.
Де один зробить не зміг -
Кожен пальчик допоміг.
Що за диво ця сім'я!
Познайомитись пора.
Раз, два, три, чотири, п'ять -
Будем пальці називать.
Л. Великант

Великий

Оцей палець - великан.
Серед інших - отаман.
Він про всіх ретельно дбає -
Кулачок весь прикриває.
— Пальчику, пальчику, справи як?
Відповідає він: - Ось так!
Л. Великант

Вказівний

А цей палець вказівний -
У навчанні головний:
В книжці літери шукає,
Він дітей читає навчає.
Напрямок показує,
Куди йти, показує.
Кнопки вміло натискає,
Лампи, прилади вмикає.
Л. Великант

Середній

І середній справу знає -
У письмі допомагає.
Пальчик дужий, трудівник,
Працювати добре звик:
Вміє шити, малювати,
Ложку з їжею тримати.
Л. Великант

Безіменний

Пальчик імені не має,
Та від цього не страждає.
Його люди любляють
І гарненько прикрашають.
Носить пальчик персні та каблучки
І вдягає золоті обручки.
Л. Великант

Мізинець

Це мізинець, знайте всі,
Він найменший у сім'ї.
Грубощів терпіть не може,
Чемним завжди допоможе.
Всі мирилки пальчик знає,
Діткам їх розповідає.

Л. Великант

* * *

Ось яка сім'я, малята,
- Наші пальці-козачата.
Дружні, вмілі та завзяті.
Всі вони не байдикують,
Разом з дітками працюють:
Пишуть, граються, малюють.
Хай із цього вам наука:
Праця — користь, а не мука,
У житті допомагає
Та ще й мудрості навчає.

Л. Великант

Загадки

У двох матерів
По п'ять синів -
І всі на одне ім'я. (*Пальці на руках.*)

* * *

Є у двох матерів
Аж по п'ятеро
синів
Разом народилися,
На весь вік здружилися. (*Пальці.*)

* * *

Дві матері по п'ять
синів мають. (*Руки.*)

* * *

Утрюх їдуть братці
Верхи на конячці. (*Пальці й олівець.*)

* * *

П'ять братів, п'ять силачів,
Хоч і здаються малими,
Можеш все робити ними:
І писати, й майструвати.
Хто це? Зумій відгадати. (*П'ять пальців.*)

* * *

П'ять братів родилось разом, а всі не
рівні. (*Пальці.*)

П'ять братів

(за народними мотивами)

Не в чужій країні, а на нашій землі, не колись давно, а тепер жили собі п'ять братів. Найстарший звався Великим, бо він був найбільший. Молодшого звали Вказівним, середульшого - Середульшим, ще молодшого - Безіменним. А найменшенький звався Мізинцем.

Підростали брати. От і олівець їм подарували, щоб писати, малювати, вчитися.

Розкрили брати зошита. Великий і Вказівний взяли олівець, та до зошита донести їм несила. Бідкаються:

— Братику Середульший, допоможи нам.

— Я зараз.

І підпер їх, щоб олівець не впав.

Донесли втрюх олівець до зошита, але писати не можуть: олівець важкий.

— Братику Безіменний, допоможи нам.

Безіменний підпер їх.

Однак олівець не слухався. Лише коли братів - Великого, Вказівного, Середульшого і Безіменного підпер найменший братик Мізинчик, олівець ніби сам писати став.

І написав він:

— Ми - брати!

Борис Харчук

Ігри з розвитку тонких рухів рух

НАМАЛЮЙ ДОЩ

Мета: закріпити вміння дітей розрізняти та називати основний стан погоди: йде дощ, похмуро, світить сонечко; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки: йде дощ - на землі калюжі. Формувати вміння передавати в малюнку образи явищ навколишнього ритмом мазків, ліній (осінній, літній, сліпий дощ). Розвивати та активізувати зорові функції у дітей, співдружні дії рук та очей, дрібну мускулатуру рук.

Матеріал: білі аркуші паперу з зображенням хмаринок або сонечок, пензлики, підставки під пензлики, фарби, вода, серветки.

Вік дітей: 4-5 рік життя.

Хід гри: в залежності від віку, дітям нагадують про різні види дощу. Після цього за інструкцією педагога на аркушах паперу з намальованими хмарками діти малюють дощ.

РОЗФАРБУЙ ЗОБРАЖЕННЯ

Мета: формувати вміння дітей штрихувати в одному напрямку, не виходячи за контур зображення. Закріпити вміння впевнено та вільно, без зайвого натиску вести пензликом та олівцем по паперу. Розвивати зорову увагу, фіксацію погляду, кольоророзрізнення.

Матеріал: контурні зображення різних предметів (хмарки, сонечка, сніжинки, камінчики, бурульки, листочки тощо).

Вік дітей: 4-7 рік життя.

Хід гри: дітям пропонуються контурні зображення різних об'єктів, складність яких залежить від віку дітей. За інструкцією педагога, дитина розфарбовує або штрихує зображення.

НАКЛАДИ НА КОНТУР КОЛЬОРОВЕ ЗОБРАЖЕННЯ

Мета: формувати вміння дітей співвідносити кольорове зображення предмету з його контурним зображенням. Розвивати у дітей зорове сприйняття, увагу, мислення, кмітливість. Виховувати стійку зацікавленість до об'єктів та явищ навколишнього.

Матеріал: контурне та кольорове зображення різних предметів, явищ природи (сонечко з промінчиками, хмарки з дощиком, повітряні кульки, сніжинки, крапельки, камінчики тощо).

Вік дітей: 4 - 5 рік життя.

Хід гри: діти розглядають предметне зображення та визначають його колір. Після цього поєднують кольорове зображення з відповідним контурним.

СИЛУЕТ ТА КОНТУР

Мета: формувати вміння порівнювати контурні та силуетні зображення, співвідносити їх з реальними предметами; розвивати аналізуюче спостереження, бінокулярний зір, зорову увагу.

Матеріал: силуетне та контурне зображення різних предметів (хмарки, листочки, крапельки, сніжинки тощо).

Вік дітей: 5 - 7 рік життя.

Хід гри: разом з педагогом діти розглядають картинки з кольоровим зображенням різних об'єктів. Після цього знаходять відповідні силуетні зображення, які потім співвідносять з контурним. В залежності від мети гри, можна пропонувати дітям знайти реальні предмети за силуетним та контурним зображенням.

ЗНАЙДИ ВЕЛИКІ ТА МАЛЕНЬКІ ПРЕДМЕТИ

Мета: формувати у дітей вміння розрізняти, виділяти та порівнювати величину предметів (великий - маленький), шляхом прикладання та накладання, знаходити великі та маленькі предмети (каміння, сніжинки, бурульки, листочки тощо). Виховувати у дітей зацікавленість та дбайливе відношення до живої та неживої природи.

Матеріал: площинні зображення предметів різних за величиною (каміння, сніжинки, бурульки, листочки, сонечка, крапельки тощо).

Вік дітей: 4-5 рік життя.

Хід гри: діти визначають величину пропонованих об'єктів шляхом прикладання та накладання, з послідовним об'єднанням цих об'єктів у групи за величиною. В залежності від мети гри діти можуть викласти ряд величин за зменшенням або збільшенням.

ДОБЕРИ ПАРУ

Мета: формувати вміння дітей знаходити два однакових предмета з групи однорідних предметів (листочки, камінчики, хмарки тощо) за формою, кольором та величиною. Розвивати фіксацію погляду, зорове сприйняття, активізувати та стимулювати зорові функції у дітей.

Матеріал: групи однорідних предметів різних за формою, кольором, величиною (камінчики, крапельки, листочки, хмарки тощо).

Вік дітей: 5-7 рік життя.

Хід гри: в залежності від мети гри, діти знаходять однорідні предмети за кольором, формою, величиною.

ПОМІРКУЙ

Мета: формувати у дітей вміння самостійно знаходити рішення логічних завдань, розвивати простежуючу функцію очей, окомір, аналізуюче спостереження та логічне мислення. Виховувати зацікавленість до пізнання навколишнього.

Матеріал: лабіринти, загадки, ребуси.

Вік дітей: 6 -7 рік життя.

Хід гри: дітям пропонуються різні логічні завдання із попередньою словесною інструкцією.

ВІД КРАПКИ ДО КРАПКИ

Мета: розвивати простежуючу функцію очей, фіксацію погляду, дрібну моторику рук, творчу уяву; закріпити знання дітей про об'єкти живої та неживої природи; виховувати любов до природи.

Матеріал: картки з червоними та зеленими крапками, фломастери, олівці.

Вік дітей: 6-7 рік життя.

Хід гри: дітям пропонується поєднати крапки створюючи якийсь зображення.

ЗНАЙДИ ЧЕРВОНІ, СИНІ, ЖОВТІ... СНІЖИНКИ, КРАПЕЛЬКИ, КАМІНЦІ

Мета: формувати у дітей зорові способи обстеження предметів: розрізняти та називати основні кольори (червоний, чорний, помаранчевий, білий), деякі відтінки (блакитний, рожевий), співвідносити сенсорні еталони кольору з кольором реальних предметів. Виховувати любов до навколишньої природи.

Матеріал: площинні зображення сніжинок, крапельок, камінчиків різного кольору.

Вік дітей: 4-5 рік життя.

Хід гри: дітям пропонується визначити колір об'єктів з послідовним об'єднанням їх у групи за кольором.

ДОМАЛЮЙ ДОРІЖКУ, СОНЕЧКО, КАМІНЧИК...

Мета: формувати у дітей вміння передавати предмети навколишнього світу ритмом мазків та ліній (доріжка, крапельки дощу), малювати предмети колової форми (сонечко, камінчики, кульки). Закріпити вміння дітей розрізняти, впізнавати, називати кольори та їх відтінки. Розвивати знаряддеві дії з пензликом та олівцем, дрібну моторику рук, стимулювати зорові функції очей. Виховувати у дітей зацікавленість до об'єктів природи.

Матеріал: недомальовані зображення різних предметів, олівці, пензлики, підставки для пензликів, фарби, вода, серветки.

Вік дітей: 5-7 рік життя.

Хід гри: діти разом з педагогом розглядають цілісне зображення об'єктів, які потім треба домальовувати. Після цього домальовують зображення. Діти старшого дошкільного віку домальовують зображення без опори на зразок.

ЯКОГО КОЛЬОРУ НАМАЛЬОВАНІ ПРЕДМЕТИ

Мета: формувати вміння дітей співвідносити сенсорні еталони кольору з кольором намальованих предметів, розрізняти, впізнавати та називати основні кольори та їх відтінки(червоний, жовтий, зелений, синій, коричневий, чорний, білий, помаранчевий, блакитний, рожевий). Розвивати у дітей фіксацію погляду, зорове сприйняття, увагу та пам'ять.

Матеріал: предметні та сюжетні картинки з зображенням різних явищ природи (снігопад, дощ, листопад...), повітряних кульок різного кольору; сенсорні еталони кольору (кольорові смужки).

Вік дітей: 4 - 6 рік життя.

Хід гри: дітям пропонуються кольорові еталони для співвіднесення з кольоровим предметним (сюжетним) зображенням.

СКЛАДИ З ЧАСТИН ЦІЛЕ

Мета: формувати у дітей зорові способи обстеження предметів, розвивати аналізуюче сприйняття складної форми, логічне мислення та кмітливість. Виховувати зацікавленість до пізнання навколишнього.

Матеріал: зразки картинок, картинки поділені на 2, 3, 4, 6, 8 частин.

Вік дітей: 4 - 7 рік життя.

Хід гри: дітям пропонується розглянути зразки сюжетних та предметних зображень. Після цього дитина складає це зображення з частин (кількість частин залежить від віку дитини).

В залежності від мети гри завдання виконується різними способами:

а)виконання спираючись на зразок;

б)виконання без зразка;

в) виконання з використанням прийому накладання.

ЩО ПЛИВЕ, ЩО ТОНЕ

Мета: закріпити знання дітей про матеріал, з якого виготовлені різні речі (дерево, скло, пластилін, метал, папір); формувати у дітей вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, розвивати збережені аналізатори, допитливість, спостережливість, логічне мислення; активізувати зорові функції очей.

Матеріал: ємкість з водою, предмети, виготовлені з різного матеріалу (дерева, скла, пластиліну, металу, паперу, гуми).

Вік дітей:5 - 7 рік життя.

Хід гри: педагог пропонує дітям розглянути предмети (кількість предметів в залежності від віку) та визначити матеріал, з якого вони виготовлені. Після цього дітям ставлять запитання: Що пливе, що тоне? Свої відповіді діти перевіряють практично: по черзі у воду опускають пропоновані предмети.

ОБВЕДИ ЗА КОНТУРОМ

Мета: формувати вміння правильно користуватися олівцем, фломастером, під час обвідки проводити лінію тільки в одному напрямку, додержуючись контуру обвідки, легко натискаючи на олівець або фломастер. Розвивати кольоророзрізнення, дрібну моторику рук, співдружні дії рук та очей, активізувати та стимулювати зорові функції очей.

Матеріал: зовнішні та внутрішні обвідки, олівці, фломастери, аркуші білого паперу.

Вік дітей: 4 - 7 рік життя.

Хід гри: в залежності від віку дітей пропонується внутрішня або зовнішня обвідка. Педагог нагадує прийоми обведення (проводити лінію тільки в одному напрямі, додержуючись контуру обвідки, легко натискаючи на олівець або фломастер). Діти виконують завдання.

Банк дослідів

ПОВІТРЯ

Дослід 1. Мета: повітря навколо нас і в предметах.

Дорослий перевертає склянку вверх дном і повільно опускає її в банку з водою. Що відбувається? Чи попадає вода в склянку? Чому ні? обговорює з дітьми ці питання, вислуховує їх гіпотези.

Підводить до висновку: в склянці є повітря, воно не пускає туди воду.

Дослід 2. Мета: побачити повітря можливо лише у воді,

Педагог пропонує дітям опустити склянку в банку з водою, але тримати його треба не прямо, а під нахилом. Що з'являється у воді? Звідки взялися бульбашки повітря?

Висновок: повітря прозоре, невидиме, побачити його можна лише у воді.

Дослід 3. Мета: вітер - це рух повітря.

Проводити дослідження слід в холодну погоду. Відчиніть двері на вулицю. Запаліть 2 свічки. Тримайте одну свічку вгорі, а другу - внизу біля щілини. Діти визначають, куди нахилиється полум'я свічок (полум'я нижньої - спрямовано всередину кімнати, а полум'я верхньої - зовні). Чому так відбувається? У нас в кімнаті тепле повітря. А воно піднімається і вилітає через щілину вгорі. А з вулиці до нас залітає холодне повітря, Воно летить вниз. Отже, вгорі рухається тепле повітря, а внизу - холодне, Там де рухається і зустрічається тепле і холодне повітря, з'являється вітер. Вітер – це рух повітря.

Дослід 4. Мета: сила вітру.

Опустіть вітрильники на воду. Діти дують на них, вітрильники плывуть. Що відбувається вітрильниками, коли вітру не має? А якщо вітер сильний? Починається буря і вітрильник може затонути.

Дослід 5. Мета: сила вітру.

Приготуйте на столах мисочки з водою для кожної дитини. В кожній мисочці - своє "море". Червоне, жовте, чорне. Діти - це вітри. Вони дують на воду. Що утворюється? Хвилі. Чим дужче дути, тим більші хвилі.

Дослід 6. Мета: сила вітру.

Використайте віяло, зроблене самими дітьми. Діти махають віялом над водою. Чому з'явилися хвилі? Віяло рухається і ніби підганяє повітря. Повітря теж починає рухатися.

Дослід 7. Мета: утворення приємного вітерцю.

Помахаємо віялом перед обличчям. Що ми відчуваємо? Для чого люди винайшли віяло? Чим ми замінимо віяло в нашому житті?

Дослід 8. Мета: полум'я забруднює повітря.

Запаліть свічку. Що бачать діти? Горить полум'я. Чи може воно забруднювати повітря?

Потримайте над полум'ям свічки скло. Через певний час ви помітите, що скло знизу потемніло, вкрилось шаром сажі.

У багатьох дітей в квартирі газові плити. Всі діти бачили, як горить газ у плиті.

Як діти вважають, для чого треба провітрювати кухню?

СНІГ І ЛІД - ВОДА!

Дослід 1.

Зберіть снігову крупу і розгляньте її будову. Вона складається з дрібних кристаликів снігу, інію. Чому не рипить крупа під ногами? У що вона перетворюється від нагрівання? Чи можуть з крупи утворюватися сніжинки? Чому? Як утворюється крупа зі сніжинок?

Дослід 2.

Поклади кольоровий папірець під грудочку снігу і під шматочок льоду. Яку різницю ти помітиш? Який сніг на дотик? А лід?

Дослід 3.

Стисни сніг і лід. Яка різниця?

Дослід 4.

Кинь льодинку на підлогу. Що станеться? Як назвати таку властивість льоду?

Дослід 5.

Потримай сніг і лід у руці. Що сталося? Що раніше змінилося - сніг чи лід?

Синтез.

Що спільного між снігом, льодом та водою? Чим вони різняться?

ВОДА ПРИ НАГРІВАННІ ТА ОХОЛОДЖЕННІ

Дослід 1.

Налий повну пробірку забарвленої чорнилом води і закрій корком з щільно підігнутою трубочкою. Вода зайде в трубочку. На її рівні наклеї на трубочці смужку паперу. Опустити пробірку в гарячу воду. Що ти помітив? Чому вода піднялася в трубочці?

Дослід 2.

Опусти цю пробірку в холодну воду або в сніг. Спостерігай за рівнем води у трубочці. Що ти помітив? Чому рівень води знизився? Від нагрівання вода не тільки теплішає, а й розширюється. При охолодженні вода стискається. Ось чому вода по трубочці піднімається при нагріванні й опускалася при охолодженні.

ВОДА -РОЗЧИННИК

Дослід 1.

Поклади в склянку з водою солі і розмішай. Що ти помітив? Солі не стало видно. Вона розчинилася у воді. Розчиняється у воді і цукор. Які ще речовини розчиняються у воді?

Дослід 2.

Візьми лійку і поклади в неї фільтр. Фільтром може бути вата або промокальний папір. Лійку з фільтром умісти в порожню склянку. Наливай у лійку розчину по скляній паличці, щоб він випадково не потрапив між фільтром і стінками лійки. Розчин пройде крізь фільтр, тобто профільтрується. Покуштуй профільтровану рідину. Чи можна сказати, що сіль зникла?

Дослід 3.

Поклади в склянку з водою кілька кристаликів марганцевокислого калію і розмішай. Що сталося з кристаликами? Якого кольору стала рідина?

Профільтруй рідину і скажи, чи змінився її колір? Який висновок можна зробити з цього досліді?

Дослід 4.

Поклади в склянку з водою річкового піску, глини. Якою стала вода від цих речовин? Профільтруй воду. Що ти помітив? Що залишилося на фільтрі?

Синтез.

Розчинні у воді речовини проходять крізь фільтр, а нерозчинні – залишаються на ньому. Які речовини розчиняються у воді?

Вода, яка тече поверхнею або просочується крізь землю, не буває чистою. На своєму шляху вона зустрічає багато різних речовин і . Якщо в 1 л води розчинилося не менше 1г речовини, таку воду називають мінеральною, або лікувальною. В Україні багато джерел з мінеральною водою в Трускавці, Моршині, Сваляві, Миргороді, під Харковом та в інших місцях. Біля мінеральних джерел будують санаторії, будинки відпочинку. Найбільше значення води в тому, що вона розчиняє поживні речовини, які потрібні для живих організмів. Живі істоти живляться розчиненими у воді речовинами. Тепер зрозуміло, яке значення має вода для живої природи.

У струмки, що утворюються на вулиці після дощу і танення снігу потрапляють з поверхні землі не тільки частинки ґрунту, а й увесь бруд, який з неї змивається, особливо взимку. Струмки вливаються в річки, озера, ставки. У цих водоймах вода ще й забруднюється від того, що в них купаються люди, заходять у воду тварини, а біля міст у воду потрапляє каналізаційна вода.

Якщо подивитися на краплину води в мікроскоп, що збільшує предмети в багато разів, то побачимо дивовижну картину. Скільки різних живих істот - мікробів буде. Лише в одній краплині води. Не всі мікроби, що у воді шкідливі. Але серед них є такі, що спричиняють різні захворювання. Кількість мікробів швидко збільшується в теплій воді. Вони гинуть, якщо воду прокип'ятити. Тепер зрозуміло, чому треба пити кип'ячену воду?

Воду, яка надходить в будинки з водопроводу, очищають у спеціальних басейнах.

ВОДА – РІДИНА

Люди щодня використовують воду: вмиваються, п'ють, спостерігають як іде дощ, тече річка.

Та виявляється, не так просто все в природі. Вчені знають, як багато таємниць вона зберігає і прагнуть розгадати їх, виявляючи все нове і нове про воду.

Досліди з водою.

Дослід 1.

"Візьми" воду в руку. Чи можна це зробити?

Дослід 2.

Налий води на стіл. Що станеться? Яка властивість води спостерігається?

Дослід 3.

Візьми пляшечки різної форми. В одну налий води. Якої форми набула вода?

Перелий цю воду з однієї пляшечки в іншу. Що з нею станеться? Як змінюють свою форму тверді тіла? А як змінює свою форму вода?

Дослід 4.

Якого кольору вода? Поклади в склянку з водою кольорові палички, або гудзики. Чи можна їх побачити крізь воду?

Дослід 5.

Порівняй воду з молоком, кавою, чаєм. Що спільного між ними? Чим вони різняться?

Синтез.

Вода - рідина. Вона легко змінює форму, ллється, розтікається. Чиста вода прозора і не має ні смаку, ні запаху.

ПЕРЕТВОРЕННЯ РІДИНИ В ПАРУ

Мета:

Ознайомити дітей з явищем переходу рідини в пару і навпаки: при нагріванні лід перетворюється у воду, вода під час кипіння - в пару, а пара охолоджується і перетворюється у воду. Дати пояснення, що стан речовин у природі залежить від умов їх існування і доцільної діяльності людини.

Розвивати вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами, пізнавальну діяльність. Виховувати стійкий інтерес до об'єктів і явищ природи.

Дослід 1.

Вихователь, нагріваючи воду в прозорій посудині, спонукає дітей спостерігати й аналізувати процес кипіння. На склі, яким накрита посудина, утворюється пара - дрібні краплини води. Про те, що це краплини води, діти можуть дізнатися в такий спосіб: пробірку чи колбу, де кипить вода накрити промокальним папером або серветкою. Мокра пляма – підтвердження припущення. Від охолодження, різних поштовхів або подиху (можна покласти скло вертикально в більшу, ніж його площа посудину) краплини збираються в тоненькі цівочки і падають вниз на стіл, вкритий тканиною чи папером. Воду, що збігла зі скла в посудину можна перетворити в лід. До висновку діти доходять самостійно.

Дослід 2.

Сушіння лялькової білизни за різної погоди: теплої, вітряної, тихої, похмурої, морозної. За яких умов білизна висохне швидше? Чому, чим дужчий мороз, тим швидше висихає білизна? Чому влітку випадають рясні дощі? Чи завжди дощ супроводжується

вітром? Чому? Коли дощ називають "курячим" або "сліпим"? Чому взимку випадає дощ? Чому влітку інколи іде сніг?

Формуванню елементів наукового світогляду сприяє пояснення народних прикмет і прислів'їв.

Дослід 3.

Дві однакові прозорі посудини наповнити порівну водою (помітки зробити на початку дослід). Під час прогулянки виставити їх на добре освітлене місце, по цьому одну щільно закрити. Наприкінці прогулянки проаналізувати зміни, що сталися в посудинах - закритій і відкритій. Чому рівень води різний?

Звідки утворилися на покриві краплини води? Чому стає нижчим рівень води в басейні, обладнанім для гри з водою? У відкритих водоймах тоді, коли довго стоїть суха жарка погода? Як повертається вода на землю? Що для цього потрібно? Для закріплення матеріалу доцільно використовувати кадри діафільмів "Кругообіг води в природі", "Вода служить людям".

СНІГ

Мета:

Формувати уявлення про те, що сніг взимку, як і дощ влітку, утворюється з випарованої води. Розвивати вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами неживої природи. Вчити виділяти характерні ознаки. Виховувати допитливість.

Дослід 1.

Розглянувши будову сніжинок за безвітряної погоди, простежте їх перетворення у воду від подиху на руку, рукав. Чому сніг рипить?

Проаналізуйте будову сніжинок з протоптаної стежки і незайманого місця.

ГРАД

Завдання.

Пояснити, що град - це різновидність опадів, які випадають наземлю з хмар.

Градинки бувають різної величини, випадають разом з дощем. Їх супроводжують вітер, гроза. Розвивати вміння аналізувати явища, виділяти їх характерні ознаки.

Різновидність опадів - цікавий момент для спостереження. Треба відібрати доступну наукову інформацію і передбачити можливі варіанти її ускладнення у порівняльних спостереженнях.

Дітям слід розповісти, що град, як і сніг утворюється з води. Це заледенілі грудки снігу леденіють тому, що рухаються усередині великих хмар, наштовхуються на краплини води. Від того градини стають більшими, важчими. Град випадає лише з купчастих дощових хмар. Цим він відрізняється від інію. Градинки стають тверді тому, що не встигають швидко розтанути. Випадання супроводжується грозою, але не під час кожної грози випадає град. Град - небезпечне явище у природі. Він знищує посіви в полі, ламає гілки молодих дерев, кущів, пагони кукурудзи, соняшнику. Діти можуть спостерігати наслідки випадання граду, коли на ділянці уважно обстежать фруктові насадження, овочі, квіти.

Дослід 1.

Під час випадання граду розглянути його зовнішній вигляд, відновити в пам'яті всі властивості льоду (слизький, холодний, твердий). Розколоти градинку, аби переконатися, що її основу творить сніг; простежити танення граду в посудині - він у теплому приміщенні перетворюється у воду. Накрити ґрунт на доступному місці фанерою, цупким папером. Де швидше розтануть градинки? Який звук супроводжує їх випадання?

ІНІЙ

Завдання.

Дати дітям пояснення інію. Показати, що іній - це кристалики водяної пари, які утворюються в морозному повітрі. Він може випадати і в хмарну, і в ясну погоду, затримуючись на всіх предметах, рослинах, ґрунті. Його утворення залежить від їх

температури. Повітря повинно бути теплішим, ніж поверхня цих предметів. Розвивати у дітей спостережливість, уміння аналізувати і порівнювати явища природи.

Посилаючись на знання дітей про суть випаровування води як умови для утворення опадів, педагог показує їм значно складніший механізм одного з поширених явищ природи - утворення інію. На відміну від снігопаду і хуртовини, випадання інію не пов'язане з хмароутворенням. Явище цікаве для порівняльних спостережень. Це перша і дуже суттєва ознака в його поясненні.

Друга - процес випадання інію не залежить від вітру й не регулюється ним.

Третя - інієм можуть вкриватися абсолютновсі предмети та об'єкти природи, доступні для обстеження. І останнє - іній може утворюватися на сніговому покриві, що є досить цікавим явищем для спостереження. Педагог пояснює його сутність: іній утворюється тоді, коли температура повітря вища, ніж температура предметів та об'єктів, що їх спостерігають діти. Тоді краплини водяної пари, що є у повітрі, на поверхні цих предметів раптово перетворюються на кристалики льоду. Ось чому їх розміщення нерівномірне, хаотичне. Потрібно звернути увагу дітей на будову кристаликів, порівняти будову сніжинок з інеєм.

Дослід 1.

Морозної погоди, напередодні потепління, закрити один чи декілька предметів, рослин, розташованих поряд. Чому на них не утворюється іній?

Діти аналізують самостійно.

Дослід 2.

Запропонувати перевірити з чого утворилися кристалики інею, якщо його обережно зняти з поверхні предметів і помістити в тепле приміщення.

ПІСОК І ГЛИНА

Розглянемо пісок і глину та їх властивості. Порівняємо їх. Для цього проведемо досліди.

Дослід 1.

Візьми грудку сухої глини. Помацай її. Візьми пісок. Зроби те саме. Яка між ними різниця?

Дослід 2.

Помий пісок і глину водою. Що сталося з ними? Спробуй зліпити пісок і глину. З чого ліпити легше? Чому?

Дослід 3.

Потри піском і глиною скло. Яка різниця? Повільно насипай пісок і глину в воду. Як падають їх частинки? Порівняй величину піщинки і частинки глини.

Синтез.

1. Пісок складається з твердих піщинок. Вони бувають різної величини: одні більші, інші дрібніші. Піщинки нічим не скріплені між собою. Тому пісок сипкий. Колір піщинок неоднаковий: жовтий, сірий, білий. Його можна побачити на урвистому березі річки, в яру. Білий пісок трапляється рідше, з нього роблять скло.

2. Глина складається з дрібнісіньких як пил частинок, скріплених між собою. Щоб відокремити ці частинки, треба розтовкти суху грудочку глини або розмішати її у воді. Мокра глина липне до рук, вона в'язка. З неї добре ліпити. Глина також буває різного кольору: світло-коричневого, жовтого, білого, червоного, сірого, чорного. Найчастіше трапляється світло-коричнева глина. Її можна побачити в канаві, в ямі, в яру, на урвистому березі річки. З глини роблять посуд, пластилін. Вона входить до складу деяких фарб. Пісок і глина йдуть на виготовлення цегли.

3. Земля складається з твердих тіл - каміння, піску, глини.

Тверді тіла мають певну форму, яку важко змінити. Вони жорсткі на дотик.

Усі тверді тіла мають вагу. Кожне тверде тіло займає певне місце. Там, де ляже камінь, не можна покласти другого, не пересунувши першого. Усі тверді тіла з часом змінюються.

ГРУНТ

Біля яру, крутого берега річки або котлованів можна бачити, що різні шари землі мають різний колір. Верхній шар, темний, називається ґрунтом. У ньому розростається коріння рослин, живуть різні комахи, черв'яки. Опале листя, рослини і тварини, що відмерли, перегнивають, з них утворюється перегній, який і надає ґрунту темного кольору. Нижче під ґрунтом, залягає шар піску і глини, а ще нижче - каміння. Може бути і навпаки, як скажімо, у гірській місцевості, де під тонким шаром ґрунту відразу залягає каміння. Щоб дізнатися, з чого складається ґрунт, треба провести досліди.

Дослід 1.

Замісити грудочку ґрунту, і розкачати його, зробивши кільце. Якщо в ґрунті багато піску. Кільця з нього не зробиш. Такі ґрунти поширені недалеко від берега річки або моря. Якщо кільце з ґрунту згортається, але тріскається. Це означає, що в ґрунті є глина і пісок, але більше піску. Якщо кільце не тріскається, то в ґрунті більше глини.

Дослід 2.

Нагріти ґрунт на вогні у консервній баночці. Потримати над ним скло або дзеркало. Чому на них з'явилися краплинки води? Які висновки можна зробити?

Дослід 3.

Прожарити ґрунт. Чому над ним з'явився димок? Як змінився колір ґрунту? Чому?

Дослід 4.

У склянку з водою вмістити грудочку ґрунту. Про що свідчить цей дослід?

Дослід 5.

У три лійки, вставлені в пляшки покласти трохи вати. У першу насипати ґрунту з більшим вмістом піску, у другу - з більшим вмістом перегною, в третю - ґрунт, в якому переважає глина. Налити в кожен лійку води.

Синтез.

Який ґрунт найкраще пропускатиме воду? Чому?

ЗНАЧЕННЯ ГРУНТУ ДЛЯ РОСЛИН

Для чого рослині потрібен ґрунт? З нього рослина коренем вбирає поживні речовини, розчинені у воді. Проникаючи корінням углиб ґрунту, вона міцно закріплюється в ньому і її нелегко звалити вітром або змити водою. Ґрунт дає рослині тепло. Сонце нагріває ґрунт і він поступово віддає своє тепло, зігріваючи рослину. У ґрунті є вода, без якої не може існувати жодна рослина. У ньому містяться поживні речовини, без яких рослина теж не може жити.

Нарешті. В ґрунті є повітря, яким дихає коріння рослин.

Найродючіший ґрунт - чорнозем. Від інших він відрізняється тим, що містить багато перегною, який забарвлює його в темний колір. У степових районах України перегній залягає шаром завтовшки 1 м. і більше. У чорнозем легко проникають вода і повітря, в ньому добре зберігається волога.

Ґрунти, що містять багато піску, - світлі, в них мало перегною, вони легко пропускають воду і швидко висихають.

Погано пропускають воду ґрунти, в яких багато глини. Коли вони висихають, то вкриваються твердою кіркою, яка погано пропускає повітря. Ґрунтом називають верхній пухкий родючий шар землі, в якому ростуть рослини. У ґрунті живуть черв'яки, комахи та їх личинки, кроти, землерийки і багато інших тварин. Вони поїдають рослини, перетравлюють їх. Рештки їжі їх шлунка потрапляють у ґрунт і здобрюють його.

У ґрунті оселяються дрібні організми (мікроорганізми), які можна бачити під мікроскопом. їх дуже багато. Вони спричиняють подальші зміни перегною. У перегної містяться різні речовини. З нього утворюються солі, дуже потрібні для живлення рослин.

РУХ ВОДИ В ГРУНТІ

Дослід 1.

Насиплемо сухої землі у вазон або в бляшанку з-під консервів з отворами у дні. Поставимо вазон на тарілку з водою. Через певний час ґрунт зволожиться аж доверху.

Якщо замість вазона або бляшанки взяти для досліду широку скляну трубку, то можна спостерігати за рухом води.

Вода в ґрунті може рухатися не тільки вниз і в боки, а й знизу вгору.

Піднімається вона найдрібнішими проміжками між частинами ґрунту, які називаються капілярами. Вода прилипає до стінок капілярів і ніби повзе в гору. Чим тонші капіляри ґрунту, тим вище ними піднімається вода.

Коли немає дощів, рослини живуть завдяки воді, яка піднімається з глибших шарів ґрунту. Якщо капіляри ґрунту доходять аж до поверхні ґрунту, вода піднімається ними випаровується в повітря. Такий ґрунт швидко висихає. Розпушуючи ґрунт, ми порушуємо капіляри, і тоді вода не може вільно підніматися вгору. В пухкий ґрунт краще проникає повітря, необхідне рослинам.

Після великого дощу або поливання на ґрунті утворюється кірка. У ній теж багато капілярів. Ґрунт, вкритий кіркою, швидко висихає. Щоб зберегти дощову воду в ґрунті, треба якнайшвидше розпушити кірку. Пухкий верхній шар ґрунту захищає нижні його шари від випарювання. Недарма кажуть, що одне розпушування замінює кілька поливів.

Навіщо і як обробляють й удобрюють ґрунт?

Рослини краще ростуть у пухкому ґрунті. У такий ґрунт добре проникають вода і повітря. Щоб ґрунт був пухким, його переорюють плугом або перекопують лопатою. Великі грудки подрібнюють. Але не слід надто подрібнювати ґрунт, перетворювати його на пил.

Обробіток ґрунту допомагає зберігати вологу. Це особливо важливо в посушливих місцях, де дорога кожна краплина води. Обробіток ґрунту допомагає знищити бур'яни й шкідливих комах. Чим більше у ґрунті перегною, тим він родючіший. Кожна рослина вибирає з ґрунту корінням воду і розчинені в ній солі. Від цього ґрунт виснажується.

Щоб він не виснажувався до нього треба повертати поживні речовини, ввібрані рослинами. Для цього ґрунт удобрюють. Найкраща пожива - гній: у ньому є всі поживні речовини, потрібні рослинам. Від гною ґрунт стає пухкішим, краще пропускає до коріння воду і повітря, добре прогрівається сонцем. У ґрунт вносять також мінеральні добрива.

ОХОРОНА ҐРУНТІВ.

Ґрунти може видувати вітер, змивати вода. Найкраще захищають ґрунт від руйнування рослини. Пройшла злива. Потoki води мчать. Розмиваючи все довкола, зносять ґрунт. А пригляньтесь, що робиться в лісі після зливи? Тут потоки води зустрічають на своєму шляху перешкоди у вигляді дерев, кущів, трав'янистих рослин, моху, опалих листя і хвої. Тому вода тут не розмиває ґрунту, а зупиняється і просочується в землю. Ґрунт захищає від розмивання не тільки лісові, а й інші рослини - польові, лугові, степові. Щоб захистити поля від сильного вітру, люди обсаджують їх лісовими смугами.

ВАПНЯКИ

Дослід 1.

Розгляньте шматочок мармуру, вапняку, крейди. Які вони на дотик? Колір? За формою?

Дослід 2.

Поклади на металеву пластину шматочок мармуру, вапняку, крейди і вдар по них молотком. Проробимо це з мокрим вапняком і крейдою. Чи змінилися вони?

Дослід 3.

Який із вапняків найміцніший? Капнемо кілька краплин оцту на шматочки вапняку і граніту. Що ви помітили?

Синтез.

Вапняки тверді. Найміцніший серед них мрамур. Колір вапняків різний. На місці краплини оцту на вапняках утворюються бульбашки. Це виділяється газ. Цим вапняки відрізняються від інших корисних копалин.

Вапняки утворилися дуже давно на дні колишніх морів і океанів. Якщо їх розглянути уважно, можна побачити рештки черепашок, морських тварин, скелетів риб.

Вапняки добувають у кар'єрах. Із них одержують вапно, без якого не обходиться жодне будівництво. Мармуром оздоблюють будинки, станції метрополітену. З нього роблять пам'ятники, статуетки.

Крейду використовують на будівництві. З неї виготовляють зубний порошок. Нею пишуть на дошці.

ТОРФ.

Дослід 1.

Розглянь шматочок торфу, стисни його в руці і розламай. Що помітно?

Дослід 2.

З чого складається торф?

Дослід 3.

Поклади шматочок торфу в склянку з водою. Що помітно?

Дослід 4.

Забери торф із води і стисни його пальцями. Що відчутно?

Синтез.

Торф твердий, крихкий, бурого кольору. Складається з решток рослин, легший за воду, здатний вбирати її. Якщо торф підпалити, він горітиме тьмяно. Утворюючи багато попелу і диму. На болоті ростуть вологолюбні рослини: мох, рогіз, очерет, осока. Відмираючи, вони падають на дно водойми. За малого доступу повітря рослини не перегнивають. Вони залежуються і перетворюються на торф. Це відбувається дуже повільно. За рік торфу додається декілька міліметрів.

Осушене болото називається торфовищем. У давнину торф копали лопатами. Тепер його добувають машинами. Торф використовують як паливо, добриво для полів. З нього виробляють горючий газ. Штучні тканини, картон, фарби, ліки.

Торфовища - це величезні природні скарбниці, їх треба використовувати по господарському і оберігати від пожеж.

КАМ'ЯНЕ ВУГІЛЛЯ

Дослід 1.

Розглянь шматочок кам'яного вугілля. Стисни в руці.

Дослід 2.

Поклади грудку вугілля у склянку з водою.

Дослід 3.

Поклади шматочок кам'яного вугілля на металеву пластину і вдар по ньому молотком.

Синтез.

Кам'яне вугілля - це тверда речовина чорного кольору. Крихка, важча за воду, яскраво горить, виділяючи багато тепла.

Утворилося кам'яне вугілля багато мільйонів років тому. На заболоченій місцевості росли велетенські рослини, їх росту сприяли сонце, тепле повітря, волога. Відмираючи рослини падали у воду, їх заносило піском, мулом. Поступово, без доступу повітря, рештки рослин перетворилися на кам'яне вугілля.

Кам'яне вугілля залягає в землі пластами на різній глибині. Інколи воно залягає неглибоко, майже на поверхні. У таких випадках його добувають відкритим способом - у кар'єрах. Якщо кам'яне вугілля залягає глибоко в землі, будують шахти. У кар'єрах і шахтах використовують спеціальні машини - вугільні комбайни, потужні екскаватори, транспортери, електровози. Усі процеси добування і транспортування кам'яного вугілля механізовані.

Вугілля використовують як паливо на електростанціях, заводах, у домнах, для виплавлення металу, ним опалюють будинки. З вугілля виготовляють пластмаси і гуму, фарби, ліки, штучне хутро і спирт, бензин і смолу.

Самовіддано працюють шахтарі, щоб забезпечити країну цінною сировиною. Нелегко працювати під землею. Тому робочий день шахтарів триває 5-6 годин. Для них збудовано санаторії, будинки відпочинку, профілакторії.

ГРАНІТ

Дослід 1.

Розглянь різні шматочки граніту: який він на дотик? Якого кольору?

Дослід 2.

Стисни шматочок граніту в ручі. Що відчутно? Що можна сказати про його масу?

Синтез.

Граніт - дуже міцний і важкий камінь. Він складається з різних за формою та забарвленням зернинок і пластинок. Білі зернятка – кварц, а блискуча пластинка - слюда, сірі або рожеві - польовий шпат.

Більшість гір складається з граніту. Він зустрічається також на берегах річок, озер, на рівнинах.

Граніт досить міцний. Але під впливом сонця, вітру, води та мікроорганізмів повільно руйнується, перетворюючись на пісок і глину.

Граніт добувають у кар'єрах або в горах. Він добре шліфується. Після полірування стає гладеньким, з гарним візерунком. Гранітом облицьовують стіни будинків, станції метро, з нього виготовляють пам'ятники. Його використовують у будівництві, особливо там, де потрібно застосовувати міцний матеріал.

З граніту будують фундаменти будинків, набережні річок, опори мостів. З відходів граніту роблять бруківку. Дрібним гранітом викладають підлоги в крамницях, театрах.

ЗАЛІЗНА РУДА

Дослід 1.

Розглянь шматочок залізної руди і спробуй його розламати. Яка на дотик і на колір залізна руда?

Дослід 2.

Піднеси шматочок магнітного залізняка до дрібних залізних предметів. Що помітно?

У природі зустрічається магнітний, червоний і бурий залізняк, який називається залізною рудою.

Синтез.

Залізна руда - тверда речовина, бурого або червоного кольору, важка.

Магнітний залізняк має металевий блиск, притягає до себе залізні предмети (демонстрування прикладів).

Залізну руду добувають у шахтах і відкритим способом - у кар'єрах. Є родовища руд і на дні морів.

У спеціальних печах-домнах із залізної руди виплавляють чавун, а з чавуну - сталь.

Поглянь навколо, ти помітиш, що тебе оточує безліч предметів, виготовлених з чавуну і сталі. Чи замислювався ти, скільки треба добути залізної руди, виплавити металу, щоб зробити потрібні машини?

Доводиться багато докладати праці та коштів. Тому треба економно використовувати родовища залізних руд, берегти все, що зроблено з металу.

Зберегти запаси залізних руд дорослим допомагають діти. Вони збирають металобрухт, який переплавляється і знову йде на виробництво.

ТВЕРДІ ТІЛА

Дивлячись на крутий берег річки помічаємо, що шари землі різного кольору.

Жовтуватий - це пісок, червонуватий-глина, сірий і чорний - каміння.

Каміння є різного кольору: сірого, білого, чорного. Форма його теж різна: є каміння кругле, плоске, овальне. Деякі камені мають гострі краї. Але всі вони тверді, їх можна розбити тільки молотком. Які ще ознаки (властивості) має камінь?

Дослід 1.

Візьми камінь у руку. Зауваж, що він гладкий на дотик, холодний.

Дослід 2.

Стисни камінь у руці. Форма його не змінилася.

Дослід 3.

Проведи каменем по дощечці, склу, крейді, пластмасі. На всьому залишається слід, а сам камінь залишається без змін. Камінь твердий.

Дослід 4.

Поклади камінь на терези. Шалька терезів нахилиється. Видно, що камінь має вагу(масу).

Синтез.

Камінь - це тверде тіло, яке має колір, гладкий на дотик; має форму, якої не змінює; має вагу; залежно від температури навколишнього середовища змінює власну температуру.

НАФТА

Дослід 1.

Розглянь і понюхай нафту. Який її стан, колір, запах?

Дослід 2.

Скропи нафтою папір, і воду у склянці. Що помітно?

Дослід 3.

Узагальни свої спостереження.

Синтез.

Нафта - масляниста рідина темно-бурого кольору, з різким запахом, легша за воду. Горить кіптявим полум'ям і виділяє тепла більше, ніж кам'яне вугілля.

Вчені встановили, що нафта утворилася в землі з решток рослин і тварин.

Щоб добути нафту, бурять свердловини, у них вставляють труби, трубами нафта піднімається вгору. Якщо вона перестає підніматися, її викачують помпами. Нафту збирають у нафтосховища. Звідси нафтопроводами вона надходить на промислові підприємства.

Нафта дуже потрібна людям. З неї виготовляють бензин, гас, машинне масло, фарби, пластмаси, ліки, гуму, тканини.

Вправи-ігри з Монтессорі-матеріалом*Настільні ігри***Прищіпки у відерці***Вік:* 1,5 - 7 років.*Мета:* розвивати дрібну моторику, підготовка руки дитини до письма.*Матеріал:* пластикове відерце і прищіпки для білизни. Краї відерця не мають бути дуже товстими.*Правила гри:*

Запропонувати дитині вийняти прищіпки з відерця одну за одною і прищепити їх на обідок відра, беручись за кожну прищіпку великим, середнім і вказівним пальцями.

Можна вирізати з цупкого паперу чи картону різноманітні фігурки (наприклад, їжачка, зайчика, ялинку тощо) і запропонувати дитині почепити на них прищіпки. Потім можна використовувати фігурки тварин як ялинкові прикраси, прикріпити їх прищіпками на картонній ялинці.

Гра з прищіпками – це своєрідне пальчикове тренування. Крім того, спостерігаючи, якій руці дитина віддає перевагу, можна визначити, лівша вона чи ні.

Різнокольорові краплі і... трохи фізики*Вік:* з 3-х років.*Мета:* розвивати дрібну моторику руки, координацію, поліпшувати рухи пальців рук, сприяти концентрації уваги, розрізненню кольорів і підготовка руки до письма.*Матеріал:* форма для льоду з дванадцяти комірок, 3 різнокольорних маркери, якими можна писати на пластику, 3 пляшечки з різнокольоровою водою. Воду можна підфарбувати харчовими барвниками жовтого, червоного і синього кольорів. Якщо педагоги впевнені, що дитина не буде пити воду, то можна використовувати акварельні фарби. Зпіпетки з ковпачками із товстої гуми. Маленька губка. Таця чи клейонка, щоб захистити робоче місце.*Правила гри:*

Розфарбувати маркерами дно комірок формочок для льоду. Наприклад: один ряд - жовтий, другий - червоний, третій - синій.

Дитина за допомогою піпетки крапля за краплею переносить зафарбовану воду з кожної пляшечки в комірки відповідного кольору. Потім воду у такий самий спосіб потрібно перелити у пляшечки. Треба показати дитині, як потрібно користуватися губкою. Дитина навчиться прибирати за собою і водночас дізнається про всмоктувальні властивості губки.

Це доволі складна вправа, особливо для дітей 3 років. Вона потребує концентрації уваги, посидючості. Далеко не всі діти здатні виконати відразу всі завдання. У такому разі не треба наполягати: наступного разу все обов'язково вийде.

Воду в формочках можна заморозити і, розглядаючи льодяні кубики, розповісти про те, що відбулося з водою. А якщо були використані харчові фарби і в дитини немає харчової алергії, можна додати по закінченню заняття кубики льоду в склянку із соком.

Перекладання намистинок за допомогою пінцета*Вік:* 2-6 років.*Мета:* розвивати увагу, дрібну моторику, координацію, підготовка руки до письма.*Матеріал:* форма для льоду, пінцет, посудина з намистинками (середнього і великого розмірів). Намистинок повинно бути стільки, скільки комірок у формі.*Правила гри:*

Дитина бере пінцет і, акуратно захоплюючи намистинки, переносить їх у комірки. Коли всі комірки будуть заповнені, намистинки у такий самий спосіб потрібно перенести назад у посудину.

Вправа складна, особливо для дітей 3 років. Якщо дитина затрудняється виконувати цю вправу, можна замінити намистинки шматками поролону чи кульками пінопласту.

Ріжемо ножицями

Вік: 2-7 років.

Мета: розвивати координацію рухів руки, тренувати м'язи кисті руки, вчити концентрувати увагу, підготовка руки до письма.

Правила гри:

Нагадати дитині, як потрібно правильно тримати ножиці. Запропонувати їй розрізати аркуш по вказаних лініях, а після цього вирізати узори.

Вишивання на картоні

Вік: з 4-х років.

Мета: розвивати дрібну моторику, координацію: поліпшувати рухи пальці рук, точність окоміру; вчити здійснювати послідовні дії, концентрувати увагу; підготовка руки до письма.

Матеріал: аркуші картону з намальованими на них лініями, які складають узор, клубок вовняних ниток і 1-2 товстих голок. На лініях крапками відмічені місця, де потрібно буде втикати голку.

Правила гри

Дитина вибирає узор, бере голку і втикає нитку у вушко голки. Кінці нитки можна зав'язати у вузлик. Потім дитина робить стьожки по нанесених крапках - вишиває. Робота з голкою, особливо просилання нитки і зав'язування вузлика, дуже складна для дитини. Тому спочатку потрібно вишивати разом із нею - "рука в руці". Коли дитина почне діяти впевненіше запропонувати їй попрацювати самостійно.

Шорсткі літери (цифри)

Перед грою з «шорсткими» літерами чи цифрами помийте руки теплою водою і витріть їх насухо. Можна потерти кінчики пальців один об одній або скористатися маленькою жорсткою щіточкою, щоб вони стали чутливі.

Вік: з 3-х років.

Мета: допомогти вивчити алфавіт, цифри, підготовка руки до письма.

Правила гри:

Літери (цифри) вирізаються з шорсткого паперу (наприклад, оксамитового, наждачного) та клеються на картонні таблички. Монтессорі пропонує знайомити дитину відразу із прописними літерами. Фон для приголосних звуків має бути голубим, для голосних - рожевим.

Треба дати змогу дитині розглянути картки. Потім обвести літеру двома пальцями (середнім і вказівним), ніби дитина її пише, повторити цей рух. Якщо малюк вже знає літеру, то може її назвати. Якщо ні, то треба назвати літеру педагогу.

Для ускладнення гри можна запропонувати дитині закрити очі. Дитина повинна спробувати на дотик впізнати літеру.

А ще можна «писати» літери в повітрі.

Це саме можна робити з цифрами.

Письмо по крупі

Вік: 2-7 років.

Мета: розвивати дрібну моторику, підготовка руки дитини до письма.

Матеріал: набір табличок із шорсткими літерами, плоска таця з насипаною на неї крупою, тонка паличка або дерев'яна спиця.

Правила гри:

Спочатку дитина обводить двома пальцями шорстку літеру на дощечці, потім повторює цей самий рух, тільки на таці з крупою. Вправу можна продовжувати декілька раз, струшуючи тацю після кожного написання.

Ту саму вправу можна виконати за допомогою палички. Дитина спочатку обводить нею шорстку літеру, а потім виводить обриси літери на крупі.

Дитина малює на крупі те, що їй хочеться.

Це саме можна робити з цифрами.

Діти завжди із задоволенням «пишуть» пальцем на піску чи паличкою па землі. Якщо дитина не хоче «писати» літери, нехай малює те, що хоче.

Рамки-вкладки

Вік: 1,5-7 років.

Мета: розвивати дрібну моторику, співвіднесення площинного зображення і його контуру, обведення плоских фігур, штрихування.

Матеріал: рамки-вкладки (це можуть бути рамки із зображенням геометричних фігур, фруктів, овочів, тварин, транспорту тощо).

Правила гри:

- Не треба викладати всі рамки на стіл. Запропонуйте «закрити віконця» чи знайти «будиночок» для кожної фігурки. Якщо дитині не більше двох років, то запропонуйте їй спочатку розглянути весь матеріал.
- Рамку кладуть на аркуш паперу й обводять кольоровим олівцем зсередини. Потім уже з намальованою на папері фігурою суміщають відповідну вкладку (наприклад, квадрат) й обводять ще раз, але тепер уже олівцем іншого кольору. Фігуру, що з'явилася на папері, заштриховують спочатку широкими великими лініями, потім усе вужчими. Штрихування виконують завжди зліва направо.

Фігури із цвяхів

Вік: 2-7 років.

Мета: розвивати дрібну моторику, знайомити із такими математичними поняттями, як «точка», «відрізок», «вершина», з побудовою геометричних фігур.

Матеріал: пінопластова чи коркова дошка, випуклі кнопки чи цвяхи, посудина для кнопок, кольорові гумки чи товсті кольорові нитки.

Правила гри:

Класична схема гри така: малюється декілька карток із геометричним) фігурами, дитина вибирає будь-яку картку, лічить, скільки у фігури вершин, і наколює відповідне число кнопок на дошку. Потім вона натягує на кнопки гумку так, щоб утворилися обриси геометричної фігури, намальованої на картці.

Правила можна змінити. Наколюють мимовільно кілька кнопок, а дитина натягує на них нитки чи гумки, створюючи власні узори або малюнки. Коли дитина навчиться, вона зможе прикріплювати кнопки і «малювати» нитками літери, цифри, контури тварин і цілі картини.

Раз застібка, два застібка...

Мета: розвивати дрібну моторику.

Матеріал: ремінці, гудзики різних розмірів і петлі до них, шнурки, кнопки, гачки.

Візьміть кілька шматків щільної тканини (підійде тканина від старого пальта чи плаща) і виріжте з них парні фігурки - зайчик і морквинка (їжак і грибочок тощо). Очі, рот і ніс можна намалювати фломастером чи гелевою ручкою, можна вишити чи приклеїти.

На фігурку зайчика пришійте великі та маленькі гудзики та одну годину-твань кнопки, на морквинні зробіть петлі і пришійте до неї другу частину кнопки. Деручи іграшка готова! Тепер на наступних заготовлях - грибок і їжак - зробіть дірочки для шnurка. Щоб дірочки не розтріпалися, обметайте їх міцною ниткою. У дірочки протягніть звичайну шнурівку. Ось і друга іграшка готова! А далі фантазуйте. Зробіть іграшки з бантиками, гачками, петлями, ремінцями, «липучками».

Хід гри:

З такими іграшками можна придумати безліч ігор. Найпростіші з них – «Погодуємо зайчика морквинкою», «Допоможи їжачку принести додому грибочок».

Тільки пам'ятайте: спочатку ви самі повинні показати дитині, як «працює» ваша чудова іграшка: прошнуруйте грибок, пристебніть морквинку.

Кожну дію, наприклад зав'язування шнурівки, рекомендується проробляти повільно і старанно, щоб дитина мала змогу уважно подивитися, як це робиться.

Яскраві клаптики

Мета: розвиток дотику і дрібної моторики.

Матеріал: невелика коробочка з клаптиками тканини різної текстури (гладка - шершава, жорстка - м'яка, ніжне тканиня - грубе тканиня, товста - тонка).

Покажіть дитині три пари клаптиків тканини, що найбільше відрізняються текстурою: шовк, вовна, бавовна. Зімніть їх, погладьте руками, зверніть увагу дитини на те, що вони різні: «Цей колючий, як їжачок, а ось цей слизький, як льодинка, а цей м'який, як мамині руки». Потім один клаптик залиште на столі, а пару до нього сховайте в коробочку чи торбинку, але так, щоб дитина не могла його бачити. Перемішайте клаптики в коробці і запропонуйте дитині на дотик дібрати пару до клаптика, який залишився на столі. Якщо дитина впоралася з цим, додайте інші шматочки тканини.

Чарівна торбинка

Завдання: розвивати дотиковий аналізатор і дрібну моторику.

Матеріал: торбинка з 8-10 знайомих дітям предметів (наприклад, гребінець, свисток, шнурівка, гумова іграшка, шахова фігура тощо).

Зав'яжіть дитині очі або попросіть закрити їх. Запропонуйте дістати з торбинки один предмет і на дотик відгадати, що це. Після того як дитина визначить усі речі, що знаходяться у торбинці, можна замінити їх іншими, поступово ускладнюючи завдання.

Добери кришечку

Мета: розвивати дрібну моторику, дати уявлення про навколишній світ.

Матеріал: пляшечки, скляночки, склянки з-під крупи різного розміру.

Повільно відкоркуйте кришки і пробки з кількох пляшечок різних розмірів. Покажіть дитині, як добирати і закручувати кришки. Потім перемітайте кришки і розташуйте пляшечки на столі. Запропонуйте дитині самій знайти кришечки для кожної пляшки. Не втручайтесь і не допомагайте, якщо дитина не попросить допомоги.

«Нагодуємо» прищіпку

Мета: розвивати уважність, дрібну моторику рук, формувати побутові навички.

Матеріал: різноколірні прищіпки для білизни; вирізані з картону прямокутник, круг, квадрат, трикутник.

Треба показати дитині як тримати прищіпку трьома пальцями, стиснути і відпустити її кілька разів своїми руками. Потім вкласти її у руки дитини, притримуючи своїми пальцями, допомогти навчитися відкривати і закривати «ротик» у прищіпки.

Як тільки навички засвоєні - починається гра. Нехай дитина уявить, що прищіпки - це маленькі рибки, а круги чи квадрати - це годівничка. Потрібно допомогти рибкам пообідати, тобто прикріпити їх по периметру фігури.

Якщо дитина вже навчилася користуватися прищіпками, запропонуйте їй спробувати змайструвати з прищіпок квітку-семицвітку, людину, зайчика, їжачка тощо.

Орієнтовні конспекти занять

Тема: «Що відбивається в дзеркалі»

Вік: 5 р.ж.

Мета: познайомити дітей з поняттям «відображення», допомогти знайти предмети, здатні відображати. Створити умови для прояву самостійності у дітей під час проведення пошуково-дослідницької діяльності. Формувати вміння доказово мислити. Розвивати полісенсорні взаємозв'язки, дрібну моторику рук, збережені аналізатори, логічне мислення. Активізувати та стимулювати зорові функції очей. Виховувати інтерес та позитивне ставлення до навколишнього світу, бажання досліджувати його.

Обладнання: скринька, листівка, маленькі дзеркала, стакани, ложки, кубики, пластмасові тарілки, фольга, лампа, відео фізкультурної хвилини та офтальмотренажу, телевізор, індивідуальні картки, олівці.

Хід заняття:

I. Пальцева гімнастика:

Десять пальців,
Десять братців
Є у мене.
Прибирають у кімнаті
Та на ганку,
Миють щоки, ніс та вуха
На світанку.
А коли мороз надворі -
Не змерзають,
Разом в теплі рукавички
Залізають.

- Діти, коли я йшла до дитячого садочку, мене за щічки пощипав Морозець. Він передав вам скриньку з листівкою. У листівці написана загадка, якщо ми її відгадаємо, то зможемо відкрити скриньку. Ви мені допоможете? Слухайте уважно.

Хто завжди правду каже?
Який є, таким покаже,
І без слів про все розкаже.
На нього дивишся, а себе бачиш.
(Дзеркало)

Дістаємо зі скрині кожній дитині дзеркало.

II. - Діти, подивіться, будь ласка, у дзеркало. Кого ви бачите в дзеркалі?

- Денис, кого ти бачиш в дзеркалі?

- А кого бачить в дзеркалі Віра?

- Крім свого обличчя, що ще ви бачите у дзеркалі?

- А тепер подивіться на ці предмети без дзеркала і скажіть, чи відрізняються вони від тих, які ви бачили в дзеркалі?

- Правильно, вони однакові. Все що ми бачимо в дзеркалі називається відображенням. Дзеркало відображає предмет таким, яким він є насправді.

- Дзеркальце мені розказало, що воно дружить з різними предметами, які також можуть відображати все оточуюче.

- Діти, як ви гадаєте, що це за предмети?

(Перед дітьми лежать різні предмети: фольга, ложка, стакан, кубик, пластмасова тарілка).

- Дзеркальце пропонує вам знайти предмети, в яких можна побачити своє відображення. (Фольга, ложка, стакан)

- Давайте визначимо, які ці предмети на дотик - гладкі або шорсткі?

- Скажіть, чи всі ці предмети блищать?

- Діти, на яких предметах ми можемо побачити своє відображення?
(Відображеннями можемо побачити на блискучих і гладких предметах)

- Ви всі молодці! А як ви гадаєте, де ще можна побачити відображення? (На екрані телевізора, на чайнику, на самоварі, на мікрохвильовій печі, в калюжі, в ставку...)

- Діти, Морозець, якого я вранці зустріла, разом зі скринєю подарував вам чудову гру. Ви хочете пограти з Морозцем?

III. Фізкультхвилинка «Морозець»

Офтальмотренаж

- Морозець поклав у скриньку листочки. Давайте розглянемо, що тут намальовано. Так, різні предмети - і ті, які здатні відображати, і ті, які не можуть відображати. Морозець просить обвести кружком ті предмети, які можуть відображати.
(Діти виконують завдання)

- Діти, до нас у групу завітав незвичний гість.

За допомогою дзеркала та настільної лампи зробити сонячного зайчика.

- Діти. Хто це? (Сонячний зайчик)

- Діти, може хтось здогадався як з'явився сонячний зайчик?(Припущення дітей)

- Сонячний зайчик це відображення сонячного світла від дзеркала.

- Діти, хто хоче запустити сонячного зайчика?

- Для цього треба спіймати промінь світла від лампи дзеркалом та направити його на стіну.

- Сонячний зайчик сховався. (Закрити дзеркало рукою)

Діти грають з сонячним зайчиком.

IV. Аналіз заняття

Тема: «Півник»

Вік: 5 р.ж.

Мета: конкретизувати знання дітей про місце проживання та спосіб живлення свійських птахів (качка, курка, гуска, півень, індик). Розвивати дрібну моторику рук, збережені аналізатори, логічне мислення, вміння працювати, дотримуючись вказівок педагога. Активізувати та стимулювати зорові функції очей. Виховувати бережливе, турботливе ставлення до свійських птахів.

Обладнання: лялька півник, загадка про півника, предметні зображення свійських птахів, тарілочки, квасоля, горох, фітомозаїка, лазерний ліхтарик, магнітофон.

Хід заняття:

I. Пальцева гімнастика:

Хай живе наш рідний дім —

Тепло й затишно у нім.

Ясне сонечко в кімнату

Дивиться в віконечко,

Дуже раді всі малята,

Плескають в долонечки.

- Діти, до нас сьогодні завітає у гості незвичайний гість. Зараз про нього загадаю загадку. Слухайте уважно.

На городі походжає,

Черв'яків в землі шукає...

Ранок - будить все подвір'я.

Має дуже гарне пір'я!

(Півник)

З'являється лялька півник.

II.- Діти, а де у півня тулуб? А це що? (хвіст)

- А який хвіст у півня? (красивий, кольоровий, великий)

- А це що таке? (голова)

- А що є на голові у півника? (дзьоб, очі, гребінець, борода)
 - А чим ходить півник? (лапами)
 - Подивіться, які вони в нього великі!
 - Півник встає найперший і своїм співом будить всіх. А як він кричить? (ку-ку- рі-ку).
- Його називають - голосистим! То який півник?

- Ой, діти, мені півник щось шепоче на вушко! Півник хоче з вами пограти. Діти, ви згодні пограти з півником?

Дидактична вправа «Якої свійської пташки не стало?»

Дидактична вправа «Розклади по блюдцям квасолі та горох для свійських пташок»

III. Фізкультхвилинка

Курка з курчатами весело грала

Курка курчаток усьому навчала:

Крильцями махати,

Зернятка шукати,

На зеленій травичці,

Весело стрибати.

(Діти виконують рухи, відносно тексту)

Офтальмотренаж

- Діти, що полюбляє їсти півник?

- Давайте пригостимо півника зернятком.

Фітомозаїка «Зернятко»

IV. Аналіз заняття

Тема: «Зимові розваги»

Вік: 6р.ж.

Мета: конкретизувати знання дітей про зимові розваги: катання, на санчатах, лижах, ковзанах, гра у сніжки, катання з гірки, ліплення снігових баб; закріпити знання дітей про геометричні фігури (назва, характерні ознаки, співвідношення предметних зображень з геометричними фігурами); формувати вміння будувати слова з двох прикметників (жовто-зелений синьо-білий і т.п.); удосконалювати навички користування зовнішньою обводкою, навички штрихування; розвивати кольоросприйняття, дрібну моторику рук, співдружні дії рук та очей, зорову увагу, мислення та кмітливість; виховувати доброзичливість, охайність.

Обладнання: зелена ковдра, різнокольорові сніжинки, лоточки, геометричні фігури, зошити, олівці, фломастери, схематичне зображення зимових розваг.

Хід заняття:

I. Психогімнастика:

Доброго ранку, сонце привітне!

Доброго ранку, небо блакитне!

З ранку вітаюся я з усіма,

Доброго ранку, всі друзі й сім'я!

Офтальмотренаж (для покращення циркуляції внутрішньо очної рідини, покращення кровообігу, вдосконалення координації в горизонтальній площині).

II. Д/в «Різнокольорові сніжинки».

- Діти, яка зараз пора року?(Зима).

- Чому ви так вирішили?(На вулиці дуже холодно, було багато снігу...).

- Снігу намело багато, навіть лежить на нашому килимку.

- Якого кольору сніжинки?(Зеленого, синього...).

- Як сказати одним словом?(Різнокольорові).

- Візьміть собі одну сніжинку. Якого вона кольору? (Червоного і жовтого, а одним словом жовто-червона або червоно-жовта).

Д/в «Яка геометрична фігура заховалась?»

- Діти, скажіть мені, будь ласка, які ви знаєте зимові розваги для дітей?(Катання на санчатах, ковзанах...).
- Подивіться уважно на зображення зимових розваг, тут заховані геометричні фігури. Яка геометрична фігура заховалась у грі в сніжки? Знайдіть цю фігуру у себе в лоточку. (Коло, круг).
- Чому цю фігуру називають круг? Що ти про неї можеш розповісти?
- Яка геометрична фігура заховалась у катанні на ковзанах? Знайдіть цю фігуру у себе в лоточку. (Квадрат).
- Як називається ця геометрична фігура. Що ти можеш про неї розповісти?

III. Фізкультхвилинка

Д/в «Обведи і домалюй»

- Діти, а вам подобаються зимові розваги?
- А ви хочете намалювати зимову розвагу?
- Відкривайте свої зошити. Поміркуйте. Яку розвагу ви намалюєте, знайдіть необхідну геометричну фігуру для обведення.
- Покладіть її на сторінку зошита, де будете малювати, я подивлюся.
- Яку розвагу буде малювати Настя? Ілля?
- Чим ми обводимо олівцем або фломастером?
- Чим будете домальовувати зображення?
- Як ми розфарбовуємо геометричні фігури?
- Починаємо малювати.

Аналіз дитячих робіт

IV. Підсумок заняття

Тема: Каміння їх якості й властивості

Мета: Продовжувати знайомити дітей з якостями та властивостями каміння (холодне, тепле, важке, гладеньке, шорстке, не розчиняється у воді). Формувати вміння правильно встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та робити висновки під час пошуково-дослідницької діяльності з камінчиками. Розвивати полісенсорні взаємозв'язки, дрібну моторику рук, збережені аналізатори. Активізувати та стимулювати зорові функції очей. Розвивати логічне мислення, творчу уяву. Виховувати інтерес до неживої природи.

Обладнання: посилка, 2 листівки, лоточки, камінчики різного розміру та різні на дотик, склянки з водою, ложки, серветки, баночки для музичних інструментів, ємкості з піском, ліхтарик.

Хід заняття:

I. Психогімнастика

- Діти, сьогодні вранці листоноша нам принесла до д/с незвичну посилку, а до неї є листівка. У листівці написана загадка, якщо ми її відгадаємо, то зможемо відкрити посилку. Ви мені допоможете? Слухайте уважно.

В сережках у мами вогнем він горить,
Непотрібним в пилу на дорозі лежить
Він може дрібненьким в долоньці лежати,
Та може бути великим, важким — одному не підняти.

- Так, це камінчик. Відкриваємо посилку, а тут камінчики і ще одна листівка: «Добрий день, діти. Ми хочемо, щоб ви з нами пограли. Камінчики».

- Діти, ви хочете пограти з камінчиками?

II. 1. Гра «Який камінчик?»

- Візьміть по камінчику до рук і скажіть мені яке каміння на дотик? (Холодне, гладеньке, шорстке, важке).

- У мене на батареї лежали ці камінчики, які вони на дотик? (Теплі, гладенькі...).
- Чому ці камінчики теплі? (Лежали на батареї).
- Що ще може нагріти камінчик? (Сонце, піч, вогонь).

- Тобто каміння на дотик може бути яким? (Теплим, холодним, гладеньким, шорстким, важким, великим, маленьким).

2. Гра «Музика камінчиків».

- Діти, як ви гадаєте, а чи можемо ми почути каміння? (Так).

- А як це зробити? (Постукати камінчиком одним по іншому).

- У мене є такі чарівні баночки, які можуть перетворюватися на музичні інструменти «маракаси», слід лише насипати в них камінчики.

- Діти, ви хочете почути музику камінчиків? Тоді насипайте до баночок камінчики. В одну баночку великі камінчики, а в іншу — маленькі. Наші маракаси готові. Хай лунає музика маленьких камінчиків.

- Яка це музика? (Голосна, весела, дзвінка).

- А тепер хай лунає музика великих камінчиків.

- Яка це музика? (Гучна, весела, голосна).

- А зараз лунає музика великих і маленьких камінчиків.

- Яка це музика? (Весела, голосна, жвава, дзвінка, гучна).

3. Гра «Так чи ні?»

- Як ви гадаєте, чи може камінчик плавати на поверхні води? Чому ні? (Бо каміння важке, воно тоне).

- А чи можемо ми побачити каміння у воді? Чому ви так вважаєте? (Бо воно не розчиняється у воді).

- Давайте це перевіримо. Опустіть ваші камінчики у воду. Що сталося з камінчиками. (Вони потонули).

- Розмішайте воду ложкою. Чи бачите ви камінчики? (Так).

- Чому ми їх бачимо? (Каміння не розчиняється у воді).

4. Камінчикам було дуже весело з вами, діти гратися, а тепер давайте відпочинемо і зробимо фізкультхвилинку.

III. Фізкультхвилинка

Офтальмотренаж

5. Гра «Чарівні візерунки».

- Діти, камінчиками можна викласти чарівні візерунки. Ви хочете щоб у нас у групі з'явилися такі візерунки? (Так).

- Давайте викладемо чарівні візерунки із камінчиків на піску.

Аналіз дитячих робіт.

IV. Аналіз заняття

Тема: «Пригоди повітряної кульки»

Вік: 6р.ж.

Мета: допомогти дітям навчитися економно використовувати очищену воду в повсякденні; закріпити та уточнити знання про способи очищення повітря, землі від забруднення; формувати вміння правильно встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та робити висновки під час пошуково-дослідницької діяльності з водою; розвивати полісенсорні взаємозв'язки, дрібну моторику рук; активізувати та стимулювати зорові функції очей; розвивати пам'ять, логічне мислення; виховувати бережне відношення до чистої води та землі.

Матеріал: повітряна кулька, слайди, тренажери для офтальмологічного тренажу, фільтри для очищення води, набір карток «Як економити воду», картинки зі сторінок журналів, макет Землі, ножиці, клей.

Хід заняття:

I. Пальчикова гімнастика з маленькими кульками

II. Епілог про повітряну кульку:

– Жила – була собі Повітряна Кулька, яка любила грати, сміятися. І вирішила вона пограти з різними стихіями.

– Діти, які ви знаєте стихії?

- Так їх чотири: повітря, вода, земля, вогонь.
- Давайте запропонуємо пограти Кульці з вітром.
- Згадайте, як можна в приміщенні зробити вітер? (діти дмухають, махають долонями, пропонують включити вентилятор та роблять вітер)

Гра кульки з вітром

Продовження епілогу про повітряну кульку:

– Але Кулька потім подивилась на вітер і питає: «Чому ти такий сумний? Був такий веселий, прозорий, чистий, а зараз такий задимлений, брудний. (Відповіді дітей: бо люди збудували багато заводів, горять ліси, багато транспорту; все це забруднює повітря).

Діалог з дітьми

– Діти, як ви гадаєте, що можна зробити, щоб очистити повітря? (відповіді дітей).

– Зараз ми спробуємо допомогти очистити повітря, але спочатку зробимо вправи для очей, щоб вони були здоровими і не втомлювались.

Офтальмотренаж з повітряною Кулькою

Давайте пограємо у гру «Допоможи повітрю стати чистим»

Продовження діалогу про повітряну кульку:

– Кулька допомогла очистити повітря і усміхнена полетіла до наступної стихії. До води. Зустрілася вона з водою і запропонувала погратися з нею. Але вода була сумна, забруднена і настрою гратися в неї не було.

– Діти, як ви гадаєте, що треба зробити, щоб у води був настрій гратися? (Очистити).

Дослід 1: «Як очистити воду від сміття?»

Дослід 2: «Як очистити воду від бруду, який у воді?» (Фільтри).

– Ми побачимо чисту воду через деякий час, бо вона дуже повільно очищується. Тому потрібно чисту воду економити і витратити лише за потребою.

– Як ви гадаєте, як ми можемо економити чисту воду? (Закривати крани, не давати литися воді без потреби, не поливати квітники питною водою...).

– Вода чистенька зраділа і запропонувала погратися з нею.

III. Фізкультурна пауза під музичний супровід «Шум дощу»

– Наша Кулька летить до наступної стихії Землі.

Бесіда з використанням медіа-технології (слайди)

– Земля була без настрою, гратися не хотіла. А Кулька здивувалась, чому вона не весела, не хоче гратися? Земля розповіла, що людина її забруднює, не дбає про неї, не прибирає сміття.

– Діти, а що можна зробити, щоб розвеселити землю? (діти розмірковують і висловлюють свої версії)

– Давайте всі разом посадимо квіти, дерева, кущі, запросимо птахів. Тоді їй стане легше дихати. Вона посміхнеться нам, зрадіє. Кулька теж буде вдячна вам, що ви разом з нею допомогли Землі.

Колаж «Прикрашаємо землю»

(діти разом з вихователем, використовуючи картинки зі сторінок журналів, прикрашають заготовлений макет Землі; потім розглядають свою спільну роботу і проводиться бесіда)

– Діти, а як ви тепер будете поводитися з нашою Землею? Чого ніколи не будете робити? (відповіді дітей)

– Я впевнена, що ви тепер і інших будете вчити правилам бережного поводження з Землею.

– А яка ще стихія залишилась? (Вогонь).

– Скажіть, з вогнем можна гратися? Чому? Тепер і Кулька буде знати, що гратися з вогнем небезпечно.

– Кулька дуже вам вдячна, що ви допомогли їй знайти нових друзів.

IV. Підсумок заняття

Тема: Три ведмедя

Вік: 4 рік життя

Мета: вчити дітей використовувати будівельний матеріал, обладнання інсценування для драматизації знайомого казкового сюжету. Формувати вміння виділяти та порівнювати величину предметів (великий, середній, маленький). Вдосконалювати знання дітей про сенсорні властивості та якості предметів в різних видах діяльності (малюванні, конструюванні, грі-драматизації). Закріплювати у дітей уявлення про оточуючі реалії (одяг, меблі, посуд). Розвивати зорове сприйняття, вміння виконувати візуальні вправи з активізації та стимуляції зорових функцій, розвитку різних здібностей зору: кольоросприймання, руху ока, фіксації погляду, простежуючої функції ока. Розвивати дрібні м'язи рук.

Обладнання: зображення ліжечок за допомогою кольорових крапок; великий та маленький дерев'яний конструктор; елементи одягу для 3- х ведмедів; 3 стільця різного розміру; три тарілки, ложки різного розміру, зображення ведмедика для зорової гімнастики; шишки, фрукти муляжі для фізхвилинки; лялька-лисичка; магнітофон з записами дитячих пісень.

Хід заняття

I. Тифлопедагог: Діти, хто може сказати, які звірі живуть у лісі? Діти: Зайці, вовки, лисиці.

Тифлопедагог: Давайте, разом з вами покажемо за допомогою пальчиків лісових звірів.

Пальчикова гімнастика (Зайчики прядуть вухами, вовки клацають зубами, лисички махають хвостиками).

Тифлопедагог: А ще в лісі живуть ведмеді. Ми з вами на минулому занятті побували в казці. Як вона називається? Діти: Три ведмедя.

Тифлопедагог: А сьогодні до нас завітала лисичка; вона сказала мені на вушко, що до неї приходили три ведмедики з казочки, скаржилися, що ми забули для них щось зробити. Давайте, згадаємо, що ми малювали для ведмедиків на минулому занятті? Діти: Стільчики, тарілки з ложками. Тифлопедагог; Але ми забули на чому вони сплять. Діти: На ліжечках,

Тифлопедагог: Так, і ведмедики плакали і прохали лисичку. Щоб вона прийшла до вас за допомогою. Давайте, зробимо їм ліжечка з конструктора для тата - ведмедя. А як його звати?

Діти: Михайло Потапович. Його ліжко буде великим синього кольору.

Тифлопедагог: Для мами — ведмедиці. А як її звати?

Діти: Настасья Петрівна, її ліжко буде середнім червоного кольору.

Тифлопедагог: Для синочка. Як його звати?

Діти Мишутка. В нього ліжко буде маленьке, зеленого кольору.

Конструювання (великий будівельний матеріал).

Тифлопедагог: Молодці, виконали завдання, але ведмеді не бачать цього зараз, вони прийдуть вночі спати, а щоб вони знали що ми їм вже зробили ліжечка намалюємо їх за допомогою крапочок та віддамо малюнки лисичці і вона їм віддасть.

Малювання за крапками ліжечок.

Тифлопедагог: Вам треба намалювати за крапками ліжка для ведмедиків. Велике для кого? Якого воно кольору? Діти: Для Михайла Потаповича. Воно — велике синього кольору. Тифлопедагог: А середне для кого? Якого воно кольору? Діти: Для Настасьї Петрівни. Воно червоного кольору. Тифлопедагог: Маленьке для кого? Якого воно кольору? Діти: Для Мишутки маленьке зелене ліжечко.

Тифлопедагог: Треба зробити так, щоб колір крапочок та колір фломастеру був однаковим.

Поки ви будете малювати друзі наших ведмедиків будуть дивитися як ви працюєте(контурне зображення ведмедя для зорової гімнастики).

Офтальмотренаж.

Тифлопедагог: Молодці, вірно та охайно виконали роботу. А зараз віддамо роботи лисичці, а вона передасть ведмедикам. Вони можуть приходити спати, в них є ліжечка.

Фізхвилинка.

Тифлопедагог: А зараз ми вирушаємо в ліс гуляти та збирати шишки ягоди, гриби, в корзинки.

Ми потрапили в казку у лісі і перетворилися у її героїв. (Перевдягання, інсценування, добір обладнання самостійно дітьми).

Конспект інтегрованого заняття з розвитку мовлення та зображувальної діяльності з використанням елементів технології М. Монтессорі

Тема: «Осінні фантазії»

Вік: 4 рік життя

Мета: Ознайомити дітей з новим способом нанесення малюнка за допомогою долоньки. Продовжувати розвивати дрібну моторику. Розвивати кольоророзрізнення, формосприйняття та уяву; орієнтування у просторі. Формувати мовленнєві навички та інтерес до пошуково-дослідницької діяльності. Виховувати естетичне сприйняття природи і своєї діяльності.

Обладнання: Картина осіннього лісу. Аркуш-заготовка із зображенням голого дерева. Сухе кленове листя. Осіння гілка. Загадка, вірші, музичний супровід. Фарби. Фартухи. Вологі ганчірки. Ароматична свічка із запахом сосни. Лялька в осінньому вбранні, площинне листячко різного кольору, розміру та різне на дотик. Контурне зображення листячка на білій лінії.

Хід заняття

1. Вихователь показує осіннє кленове листя.

- Дивіться яке гарне листячко я знайшла, схоже на зірочку або на ваші розчепірені долоньки (показати долоньки). Як ви гадаєте, хто надіслав нам листочок. Влітку не було таких листочків!

Чарівниця ходить гаєм

Всі дерева прикрашає, (осінь)

- Давайте ми з вами покажемо, які вони кленові листочки восени.

2. Пальцева гімнастика «Кленове листячко»

Золоті долоньки на кленочку

І тремтять і гойдаються на вітрочку,

Наче зіроньки мерехтять

І летять, летять, летять.

-А чи хочете ви помандрувати осіннім гаєм?

-Тоді вирушаймо всі за мною

3. Робота на хвилястій лінії.

Стежкою хвилястою

Ми до лісу йдемо.

Теплі барви осені

Навкруги знайдемо

-Ось ми й прийшли. Я відчуваю, як приємно пахне. Може вгадаєте запах?

-Так, це пахне сосною.

4. Робота з картиною.

На мольберті картина осіннього лісу. Діти розглядають. Вихователь звертає увагу дітей на окремі деталі картини (дерева, їжачка, гриби), промовляючи:

Як гарно в лісі восени!
Жовтіють берізки, клени, дуби,
Вкривають листячком гриби,
Кущі, галявини, стежинку
Та їжачків колючі спинки.
Навкруг завія золота –
Червоне листя обліта...

-А що ще можна в осінньому лісі побачити? (дитина читає віршик)

-Я пропоную на мить перетворитись на осіннє листячко і показати, як воно летить.

5. Фізкультхвилинка «осіннє листячко» (з музичним супроводом)

Червонясте, золотисте
Опадає з кленів листя,
Із берізок лист летить
Під ногами шелестить.
У повітрі лист кружляє,
Землю килимом вкриває.

6. Робота на білій лінії.

На білій лінії зображені контури різного за формою та розміром листя дерев.

Завдання: накрити контур відповідним за формою та розміром площинним листячком, виробленим з оксамитового, гладкого та шершавого матеріалу.

Закриваючи контур відповідним листячком, діти вказують колір, розмір та матеріал (гладке, оксамитове, шершаве листя).

-Нападало і червоне, і зелене, і жовте листя. Вітерець подув і полетіли всі листочки до великого червоного листочка, до зеленого, до жовтого (діти, ніби листячко, підбігають до відповідного листя).

-Діти, я бачу хтось ховається за деревом. Хто це? Та це ж сама осінь до вас завітала! (лялька в осінньому вбранні.)

-А вам подобається в осінньому лісі? Давайте пограємо з осіннім листячком.

7. Зорова гімнастика

-Але осінь ще не все прикрасила в лісі. «Допоможете мені?», запитує осінь. (діти підходять до столу, на якому аркуш-заготовка з зображенням голого клена, їжачка. Розглядають розведені фарби)

8. Експериментальна діяльність

-Але тут немає жовтогарячого кольору. Як отримати жовтогарячий колір?

Діти змішують червону і жовту фарби.

-Який колір отримали?

9. Зображувальна діяльність

Вихователь знайомить дітей з новим способом нанесення малюнка за допомогою долоньки (показ вихователя). Діти самостійно обирають колір (в трьох мисках – жовтій, зеленій та червоній розведена фарба відповідного кольору) і прикладають зафарбовані долоні до аркушу, створюючи образ казкового клена. Осінь при цьому промовляє: «Клен розчепірів долоньки, мисться теплим дощем, радіє новому вбранню».

Клен ніби одягнув різнокольорові рукавички, його долоньки не змерзнуть.

Осінь роняє останнє листячко (розміщує на аркуші маленьке сухе кленове листячко на скотч)

-Давайте помилуємось, який став ліс гарний, чарівний.

10. Відгуки та самоаналіз діяльності дітей.

Конспект заняття з соціально-побутового орієнтування та пошуково-дослідницької діяльності для дітей з порушеннями зору

Тема: «Цеглинки для трьох поросят» (За мотивами англійської казки)

Вік: 5 рік життя

Програмовий зміст: познайомити дітей з властивостями піску та глини шляхом їх порівняння. Розвивати вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами, пізнавальну діяльність; розвивати збережені аналізатори, активізувати зорові функції. Виховувати стійкий інтерес до об'єктів і явищ природи; прищеплювати морально-етичні уявлення.

Обладнання: пісок та глина у прозорих одноразових стаканчиках з отвором у дні(по 1 кожного виду на кожну дитину); чайні ложки за кількістю дітей, мірні стакани з водою; шматки вологої глини(для ліплення), дошки, вологі серветки; формочки для піску, площинні зображення трьох поросят та вовка, магнітофон, три кольорові цеглини для гри.

Хід заняття

Пальцева гімнастика:

Ми збудуємо будинок
Із землі, лози, травинок.
Я – тесляр, Михась – пічник,
А Микола – кранівник.
Від обіду до вечері
Зводим стіни, ставим двері,
Стелем стелю, криєм дах –
Дім піднявся на очах.

- Діти, подивіться хто завітав до нас у гості! (виставляються зображення трьох поросят). Так, це 3 поросяти, але щось вони сумні. З ними сталося лихо: злий вовк зруйнував і будиночок з соломи і з гілочок. Вони зібралися будувати міцний дім, але в них для цього немає цеглин. Давайте їм допоможемо, зробимо цеглинки.

Офтальмотренаж

1. 3 пальцями кожної руки легко нажати на верхнє повікo відповідного ока та потримати 1 – 2 с.(4 – 5 р.).
2. Витягнути руку з зоровим орієнтиром вперед , уважно дивлячись на орієнтир повільно приближати до себе, не відводячи погляду (3 – 4 р.).
3. Орієнтир піднімати по черзі вгору – вниз не відриваючи погляду(4 – 5р.).
4. Так саме, тільки в лівий та правий бік.(4 – 5р.).
5. Покліпали очима.

1 дослід(обстеження)

- Подивіться, будь ласка, у вас на столі є пісок і глина. Візьміть дрібку піску та насипте на дошку, а зараз те саме зробіть з глиною.Що ви побачили?(пісок сиплеться легко, а глина падає крихтами).

- Що ми можемо сказати про пісок? Який він? (сипкий). Так, пісок сипкий, а глина – ні, тому що, якщо ви уважно роздивитесь пісок, то побачите , що він складається з дрібненьких піщинок, а глина з частинок , які міцно поєднані між собою.

2 дослід

- А зараз візьміть, будь ласка, стаканчики з піском та глиною. Налийте спочатку воду з мірного стаканчика у пісок, а потім у глину. Що ви спостерігаєте? (вода проходить крізь пісок, а глина воду не пропускає).

- Так, дійсно. Пісок пропускає воду тому що піщинки хоч і знаходяться близько одна до одної, але від води не склеюється. А частинки глини, навпаки, коли до них потрапляє вода –склеюються і воду не пропускають.

Фізхвилинка

- Діти, а поросята дуже хочуть з вами погратися.

Гра на розвиток орієнтування у просторі "Будинки поросят".

На килимі розташовують цегли зеленого, синього та червоного кольорів. Дітей "заселяють" у ці будиночки. Поки грає музика діти бігають по килимку. Коли музика замовкає, вибігає вовк (дитина у масці), а діти ховаються по своїх будиночках. Гра повторюється 2 – 3 рази. Кожного разу будиночки міняють місцями. У ролі вовка діти теж виступають по черзі за призначенням педагога.

3 дослід

- Діти, насипте, будь ласка, вологий пісок у формочку чайною ложкою та зробіть цеглинку. Молодці, а тепер візьміть шматок глини і з неї теж зробіть цеглинку (у разі потреби нагадати способи ліплення).

- Добре, гарні у вас вийшли цеглинки! Як ви гадаєте, які цеглинки краще подарувати поросяткам: з піску чи з глини? (Відповіді дітей).

- А зараз підніміть цеглинки. Що вийшло? (Цеглинка з піску розсипалася, а з глини залишилася цілою).

- Чому так вийшло? (тому що у вологої глини частки між собою злипаються, а у піску – ні).

- Так які цеглинки краще подарувати поросяткам? Звичайно з глини! Глина не пропускає воду і цеглинки з неї – міцні. А ви знаєте, що з глини роблять не тільки цеглини, з неї роблять і такий чудовий посуд (демонстрація керамічного посуду) і іграшки (показ народних іграшок) і навіть прикраси для нашої оселі (показ).

Висновки

- Діти, поросята дуже вдячні за допомогу! Ви не тільки їм зробили послугу, але і допомогли дізнатися про якості піску і глини. Вам сподобалося допомагати іншим? Молодці, ви сьогодні дуже добре працювали за це три веселих братця хочуть вас пригостити (невеличкі презенти).

Конспект заняття з соціально-побутового орієнтування, розвитку дрібної моторики та тактильних відчуттів

Тема: «Подорож до Африки»

Вік: 5 рік життя

Мета заняття

- ознайомити дітей з екзотичними тваринами та місцем їх проживання;
- розвивати сенсорні відчуття дитини;
- виховувати любов до природи, самостійність, охайність

Обладнання

- Дерево у вазоні (пальма), кактус у горщику
- Іграшки, фігурки тварин
- Відерце з манкою (приблизно на 3-5 л.), де б помістились фігури тварин
- Лієчки, пляшечки для води і для сипучих речовин
- Картки (екзотичні тварини, фрукти тощо)
- Іграшки-шнурівки, пірамідки, конструктори (для зон сенсорного та практичного розвитку)
- Музика – звуки природи – голоси тварин
- Солоне тісто (ліпити високу пальму)
- Рюкзак

Хід заняття

1. Організаційний момент у колі

1.1. Привітання з частинами тіла та одне з одним (пісенька «Добридень»)

«Добрий день, добрий день, добрий день!», — скажу.

Як вранці прокинувся, до мами (тата) біжу.

Ось очка, ось носик, ось вушка і ротик,

Голівка і шийка, а це ось — животик!

1.2. Збираємось у подорож. В Африку летимо на літаку. Імітуємо рухами крила літака:

Літачок будуєм ми,
Відірвемось від землі,
Летимо далеко,
Куди летять лелеки
А лелеки восени в вирій відлітають
Де є тепла Африка добре вони знають.

2. Основна частина

2.1. Звуки природи. Ми прилетіли в Африку. Тут пальми високі-високі, баобаби товстенні-товстенні, а ліани тоненькі та довгі. (Показуємо рухами)

2.2. Показ карток із екзотичними тваринами, фруктами: знайомство із назвами тварин, способом харчування, особливостями зовнішнього вигляду.

2.3. Тут є пустеля. (Манка – пісок.)

Пальчикова зарядка по манці.

Хлопчик любить скрізь ходити,
Ніжки мають тупотіти.
Ми крокуємо рівненько –
Вище ноги підіймай.
Ти – наліво, я – направо.
Ми крокуємо старанно!
Ти – направо, я – наліво,
Всюди ідемо сміливо!

2.4. Діти шукають у піску тваринок. Віршики про тваринок:

Жирафа в Африці найвища,
Тому до сонечка найближча.
В тигренятка гострі зубки
І м'яка смугаста шубка!
Називають носорога носоріг,
Бо у нього є на носі гострий ріг.
Лев — і сильний, і сміливий,
В нього гарна, пишна грива!
Сірий слон на гору схожий,
Він сурмити в хобот може.
Любить мавпочка хвостата
По ліанах пострибати.
Крокодил зубатий дуже,
І тому із ним не дружать!
Скаче зебра по стежині
У смугастій одежині.
Їсть колючки верблюд охоче,
А інших страв верблюд не хоче.
Бегемотик вайлуватий
Біля річки любить спати.

(Олеся Квітка)

(У **сипучій зоні тактильного** відчуття зможете пересипати пісочок із однієї пустелі в іншу).

2.5. Погодуємо тваринок. Які з них люблять травичку?

- А ще тут, у Африці велика спека, тут дуже гаряче. Хочеться пити, особливо у пустелі. Знаєте тваринку, яка найбільше п'є? Це – верблюд.

В мокрій зоні практичного розвитку можна напоїти верблюда – поливати мішечки із піском .

3. Самостійні ігри по зонам

У творчій зоні – можна ліпити із соленого тіста, наприклад, пальми. Або малювати.

У мокрій – напоїти верблюда або полити кактуси.

У сипучій пересипати «пісок» і шукати у ньому тварин

4. Завершення заняття.

4.1. Прощання з Африкою.

- Наші тваринки не хочуть із нами розлучатися, вони хочуть подорожувати разом із нами. Давайте складемо їх у рюкзак і привеземо їх до себе в зоопарк. Там не забудемо щодня їх годувати!

4.2. - Ну а додому ми попливемо на кораблику:

Підіймаємось на корабель по трапу (масажна доріжка)

Корабель великий маємо,

В плавання ми вирушаємо.

Пливемо додому

До рідних і знайомих. (де усе знайоме)

Підсумок Ритуал «Свічка». Під тиху, спокійну музику діти тримають у руках кожен по свічці і задмухуючи її прощаються із пережитими подіями та вихователем.

Конспект індивідуального заняття з розвитку дотику та дрібної моторики рук дітей з порушеннями зору

Тема: Камінці

Вік: 5 рік життя

Мета: формувати вміння дітей співпрацювати один із одним на підставі взаємопорозуміння, конкретизувати знання дітей про каміння за допомогою збережених аналізаторів (дотикового, слухового), розвивати полісенсорні взаємозв'язки, творчу уяву у дітей; активізувати та стимулювати зорові функції очей; виховувати любов до неживої природи.

Обладнання: різноманітне каміння, пов'язка для очей, баночки із кришками, ємкості із вологим піском.

Хід заняття

- Діти, сьогодні я запрошую Вас на незвичайне заняття яке вам дуже подобається, під час якого ви займаєтесь, граєте один із одним, а я вам трішечки допомагаю.

- Природа навколо нас чудова, прекрасна, своєрідна. Треба лише подивитись, відчутти, почути її. Сьогодні я Вам принесла звичайні камінці, що Вони можуть розповісти про себе? Давайте відчуємо їх.

- Зараз Влада буде давати завдання Кирилу, а він буде відчувати та розповідати про каміння.

(Кирилу зав'язуються очі, він за допомогою дотику обстежує каміння, яке дає йому Влада).

- Яке каміння? - запитує Влада.

- Велике, важке, холодне, шорстке, тверде ... каміння.

(Після цього діти міняються місцями).

- Молодці діти, скільки цікавого ми почули про камінці. Діти, а ви знаєте, що камінці мажуть видавати різні звуки, а якщо звуків багато, то можна почути музику каміння.

- Зараз Настя буде грати камінцями, а Кирило буде слухати музику.

(Настя насипає камінці у дві баночки і починає грати).

- Скільки грає камінців? - питає Настя.

- Яка музика?

- Голосна, дзвінка, весела, жартівлива ... музика (Після цього діти міняються місцями).

- Ми почули з Вами музику камінців, нам стала весело, добре, приємно від спілкування із природою.

- Діти, а ви знаєте, коли камінчики можуть бути теплими і подарувати своє тепло?

- Коли на них гріє сонечко.

- А коли камінчики дарують нам свою любов?

- Коли ми любимо природу.

- Діти, ми можемо із камінчиків викласти сонечко, сердечко та подарувати їх гостям і вони теж відчують тепло і любов від спілкування із природою. Зробимо гостям подарунок?

Так.

(Діти викладають з камінців у пісочному басейні візерунки).

Конспект бінарного заняття з сенсомоторного розвитку та формування елементарних математичних уявлень

Тема: Пензлик-чарівник

Вік: 5 рік життя

Програмовий зміст: Продовжувати вчити дітей орієнтуватися на обмеженій площині за вказівкою педагога; співвідносити числа з цифрами у межах „5”; закріпити знання про геометричні фігури: квадрат, прямокутник, трикутник, круг, овал, ромб. Розвивати навички орієнтування у великому просторі за вказівкою педагога, спираючись на кольорові орієнтири; бінокулярний зір, кольоророзрізнення, форморозрізнення, аналізуюче спостереження, дрібну моторику рук, мислення. Виховувати бажання допомагати іншим, старанність, цікавість до занять.

Обладнання: Сумна та весела сніжинки; демонстраційні цифри, д/в "Силует та контур" – аркуші з намальованими контурними зображеннями геометричних фігур та відповідні кольорові силуетні зображення; роздаткові сніжинки (\emptyset – 2см) по 5 штук на кожну дитину; лінійки з геометричними фігурами на кожну дитину, фломастери, аркуші білого паперу(формат А-4), д/г «Чарівні фарби» (площинні зображення тюбиків з фарбою 5 кольорів та пензлики відповідного кольору), 2 однакові «Чудові торбинки», сніжинки на кожну дитину: білі та кольорові, Чарівний пензлик, магнітофон.

Хід заняття

Пальцева гімнастика

Летять, летять сніжинки

На поле, ліс і сад,

Веселий свій таночок

Танцює снігопад.

Надворі – лютий холод,

Тепла давно нема.

Заліз в копичку зайчик

І солодко дріма.

Мете хвостом лисичка

Сніжок біля сосни.

В барлозі спить ведмедик,

Солодкі бачить сни.

Вихователь: - Діти, коли я сьогодні йшла до дитячого садочка, то побачила гарну сніжинку. Але вона була дуже сумна (виставляється зображення сумної сніжинки). Сніжинка мені розповіла, що вона буває тільки білого кольору, а їй та її подружкам так хочеться стати кольоровими, але, мабуть, це не можливо.

Тифлопедагог: - Послухайте, я теж когось сьогодні зустріла. Це – пензлик (показує прикрашений пензлик). Але він не простий – це Пензлик-чарівник. І пензлик-чарівник

допоможе стати сніжинкам кольоровими, але тільки якщо ви допоможете і виконаєте його завдання.

- Допоможемо сніжинкам стати кольоровими? (Так!). Добре, а поки ми покладемо ці білі сніжинки в торбинку.

Офтальмотренаж(проводить тифлопедагог)

1. З пальцями кожної руки легко нажати на верхнє повіко відповідного ока та потримати 1 – 2 с.(4 – 5 р.).
2. Витягнути руку з зоровим орієнтиром вперед , уважно дивлячись на орієнтир повільно приближати до себе, не відводячи погляду (3 – 4 р.).
3. Орієнтир піднімати по черзі вгору – вниз не відриваючи погляду(4 – 5р.).
4. Так саме, тільки в лівий та правий бік.(4 – 5р.).
5. Покліпали очима.

Вихователь: - І ось пензлик пропонує вам перше завдання:

1. Я буду показувати вам цифри, а ви повинні викласти таку саме кількість сніжинок на фоні. (Діти виконують завдання, потім запрошують одну дитину для перевірки до дошки).

2. – Молодці, ви дуже добре виконали перше завдання. Пензлику сподобалося і він пропонує вам друге завдання:

- Скажіть, будь ласка, що намальовано у вас на картках(геометричні фігури). Так, це – геометричні фігури. Ви повинні добрати до них кольорові зображення. (вихователь перевіряє – Назар, яка фігура в тебе червона? Ксюша, якого кольору в тебе квадрат?...)

Тифлопедагог:

- Ви добре працювали і пензлик хоче з вами погратися.

3.Д/г "Чарівні фарби" (діти діляться на 5 груп, кожній групі надається свій колір(площинне зображення тюбика з фарбою) і кожній дитині з групи – пензлик (площинний) відповідного кольору. Під музику діти рухаються по килиму, а педагог змінює місцями кольорові орієнтири. Коли музика стихає – діти шукають свої кольорові позначки.

Вправа для очей «Пальмінг»(проводить тифлопедагог).

Масаж пальчиків з використанням масажерів Су-Джок (проводить тифлопедагог).

4.Тифлопедагог: - А зараз Пензлик приготував вам ще одне завдання.

Візьміть, будь ласка, лінійки і червоний фломастер. Що ви бачите на лінійках? Так, це геометричні фігури. Намалуйте, будь ласка, квадрат у верхньому лівому куточку паперу, трикутник – посередині, круг – у правому нижньому куточку ...

- Молодці, ви дуже добре попрацювали і зараз пензлик перетворить білі сніжинки на кольорові. (Педагог торкається пензликом до торбинки (торбинки задалегідь міняють місцями – з білими ховають, а з кольоровими виставляють) і дістає кольорові сніжинки. На дошці зображення сумної сніжинки змінюють на веселе).

Висновки

Вихователь: - Діти, подивіться, сніжинка на дошці теж стала весела. Вона і її подруги дуже вам вдячні! Ви сьогодні дуже добре, старанно працювали. Вам сподобалося допомагати іншим? Молодці! Завжди треба допомагати тим, хто цього потребує. І за вашу допомогу сніжинки приготували вам частування.

Конспект заняття з розвитку зорового сприйняття та дрібної моторики дітей з порушеннями зору

Тема: Я - не чарівник, я тільки вчусь

Вік : 6 рік життя

Програмовий зміст: продовжувати вчити дітей користуватися шаблонами, вдосконалювати знаряддеві дії з ножицями. Закріпити знання про кольори сонячного спектру. Розвивати дрібну моторику, витончення рухів пальців рук, концентрацію уваги, координацію; активізувати та стимулювати зорові функції. Підготовка дітей до письма. Виховувати повагу до людей похилого віку, бажання допомагати та підтримувати їх.

Обладнання: малюнок замку із закритими сірим папером краєвидами; малюнки з зображенням феї: сумної та радісної; смужки кольорового картону 7 кольорів сонячного спектру для кожної дитини; прищіпки відповідних кольорів по 2 на кожну смужку; шаблони квітів, фломастери, ножиці; кольоровий папір (у кожної дитини різного кольору); аркуші картону з намальованими на них лініями та отворами для голки (зображення сонця, хмарки, квітки, струмочка, трави), голка для килимоткацтва, клубки вовняних ниток.

Хід заняття

Пальцева гімнастика

Вступ

В старовинному замку жила дуже добра Фея Рукоділля. Вона вміла все: ткала туман з сріблястого павутиння, робила візерунчасті пелюстки у квітів чарівними ножицями, прищеплювала веселку над лісом зачарованими прищіпками. І навколо її замку була завжди надзвичайна краса! Але Феї теж старіють. Ось і Фея Рукоділля постаріла, стали погано бачити її очі, стали неслухняними її руки, а деякі чарівні слова вона забула взагалі. Навколо замку Феї все стало виглядати не так гарно, як раніше. І дуже сумувала старенька Рукоділля, що не може повернути красу. Допоможемо Феї Рукоділля?

- Щоб потрапити до Феї закрийте очі руками і коли я порохую до 10 і ми перенесемося до Замку.

Вправа «Пальмінг»

- Ось ми і потрапили до старовинного замку (відкривається демонстраційна схема замку).

- Спочатку ми кольоровими прищіпками причепимо веселку. Для цього на кожну кольорову смужку прищепіть прищіпки відповідного кольору.

Вправа «Прищіпки у кошику»

(Після виконання завдання на малюнок чіпляється веселка).

- Молодці, ви добре виконали завдання і ось над замком знову з'явилася веселка!

- А зараз, щоб навколо замку стало красивіше, ми зробимо квіти. Візьміть, будь ласка, шаблон квітки і обведіть на білому боці кольорового паперу.

- Молодці дуже гарні квіти вийшли у вас, але щоб прикрасити ними замок треба їх вирізати.

(Діти вирізують квітки і по черзі приклеюють їх на малюнок - педагог наносить клей на середину квітки, а діти наклеюють.)

Фізхвилинка: Рухлива гра «Хто швидше намотає павутиння?»

Павутиння з якого Фея Рукоділля ткала сріблясті тумани заплуталося. Давайте, його розплутаємо. (Після гри діти сідають за столи).

Подивіться, як все змінюється навколо замку старенької Феї, але деякі місця ще виглядають не дуже привабливо. Щоб закінчити перетворення слід вишити візерунок чарівною голкою. Давайте підготуємо наші пальчики, щоб вони краще виконували завдання.

Пальцева гімнастика

Вправа «Вишивання на картоні»

(У дітей візерунки різного ступеня складності: сонечко, хмарка, квітка, струмочок, трава, зірка).

Після виконання завдання педагог відкриває схему повністю.

- Діти, подивіться, який гарний став замок Феї і все навколо замку змінилося. Подивіться як радіє Фея Рукоділля. Вона дуже, дуже вдячна Вам.

- Молодці, ви всі працювали сьогодні дуже добре і старанно. Ви все зробили як справжні чарівники!

Конспект заняття з розвитку зорового сприйняття та дрібної моторики рук дітей з порушеннями зору

Тема: Кольорова країна

Вік :6 рік життя

Програмовий зміст: продовжувати вчити працювати з шаблонами.

Вдосконалювати навички штрихування (в одному напрямку не виходячи за контур); формувати предметно - практичні дії з олівцем, піпеткою, пінцетом.

Розвивати дрібну моторику, витончення рухів пальців рук; концентрацію уваги; координацію (узгодження рухів рук та очей); кольоросприйняття; навички орієнтування на мікроплощині.

Виховувати морально -етичні почуття : доброзичливість, взаємодопомогу, співчуття.

Обладнання: демонстраційні схеми чарівної країни: у чорно-білому та кольоровому зображеннях; зображення Кольорової Феї; пінцети, платформи з чарунками для кульок, кольорові кульки (зелені, червоні, жовті, сині Ø- 3 мм). Невеличкі склянки з водою по три на кожну дитину, маленька губка; аркуш паперу з намальованими крапками; фломастери; шаблони чорного кольору; олівці; аркуші білого паперу; по 3 квітки жовтого, зеленого, червоного кольору; чарівна кулька, цукерки, кольорові клякси на паличках для офтальмотренажу.

Хід заняття

Пальцева гімнастика«Кольоровий віршик»

Кульбабка тиха на стежині

Жовтіється сама собі;

А у волошки очі сині.

А в неба очі голубі.

Зелені клени стали колом

Побіля нашого двора,

А ген за тихим жовтим полем

Червоне сонце до гора

(Євгенія Горєва).

В одній чарівній країні жили веселі та щасливі жителі, а правила ними добра та мудра Кольорова Фея. Одного разу в країні з'явилася стара зла Чаклунка. Вона побачила, яка гарна ця країна, які радісні її мешканці і тоді Чаклунка дуже розсердилася, бо ніколи не любила нічого яскравого та була зла коли хтось радів. Зла чаклунка зачаклувала країну - перетворила її в чорно - білу і зробила так, що Кольорова Фея зникла. Довго шукали мешканці свою улюблену Фею, але так і не змогли знайти. Вони забули як можна сміятися та радіти, забули які гарні бувають кольори, тому що в них не було ні яскраво-жовтого, ні соковито-зеленого, ні ясно-блакитного, ні світанкового синього - жодного, а тільки чорній та білий. З тих пір мешканці завжди сумували та плакали. І тоді вони вирішили

звернутися за допомогою до нас. Вони дуже просять, щоб ми з вами нагадали їм як можна зробити країну кольоровою та допомогли знайти Кольорову Фею. Допоможемо? Так. Потрапити в цю країну допоможуть нам веселі кольорові клякси.

Офтальмотренаж

Ось ми і потрапили в цю чарівну країну (відкривається схема із зображенням чорно-білої країни). Зараз ми нагадаємо мешканцям, як можна прикрасити країну, які кольорові візерунки можна зробити. На цій білій дошці з чорними поглибленнями викладіть, будь ласка, за допомогою пінцета візерунок з кольорових кульок.

Вправа «Перекладання кульок пінцетом»

- Молодці, які незвичайні, гарні візерунки ви зробили!!! А зараз ми покажемо, що звичайна вода теж може бути кольоровою. Для цього візьміть пензлик і зафарбуйте воду у першій склянці в червоний колір, у другій - в синій, а в третій - в зелений колір. Потім піпеткою наповніть чарунки із відповідними кольоровими позначками. Ці чарунки ми потім подаруємо мешканцям чарівної країни.

Вправа «Різнокольорові краплинки»

Фізхвилинка: Рухлива гра «Чарівні кольори» («Знайди свій колір»)

Вправа «Пальмінг»

- Діти, щоб знайти правительку чарівної країни Кольорову Фею, треба виконати наступне завдання: з'єднайте крапки за порядком тільки ті, біля яких стоять цифри. Тоді мешканці будуть знати де їм шукати Кольорову Фею.

Вправа «Від крапки до крапки»

- Діти, що ви побачили з'єднавши крапки? (Замок). Так. Це замок Кольорової Феї. А ось і вона (виставляється зображення кольорової феї). Ви допомогли знайти Фею, і мешканці вам дуже вдячні за це, але країна все ще чорно - біла і виправити це можете лише ви. Візьміть чорні шаблони (у кожної дитини свій), обведіть та заштрихуйте кольоровими олівцями. Пам'ятайте, що штрихувати треба в одному напрямку не виходячи за контур. Якщо ви постараетесь і виконаєте це завдання добре, то заляття, яке наклала Зла Чаклунка зникне.

Вправа «Обведи та розфарбуй»

Діти виконують завдання, а педагог міняє картину на кольорову.

- Молодці подивіться на зображення чарівної країни. Все кольорове, яскраве, а мешканці щасливі та радісні.

Висновки.- Ви працювали дуже добре. Якщо ви вважаєте, що виконували всі завдання дуже добре то покладіть біля себе червону квітку; якщо думаєте, що у вас щось не вийшло, то покладіть жовту квітку.

- Ой, погляньте, яка чудова кулька з'явилася (з'являється повітряна кулька з прив'язаними до неї цукерками та листом.)

- Мешканці чарівної країни і Кольорова Фея дякують вам за допомогу та пригощають вас смачними різнокольоровими цукерками.

Конспект заняття з розвитку зорового сприйняття та дрібної моторики дітей з порушеннями зору

Тема: Птахи

Вік : 7 рік життя

Програмовий зміст: Продовжувати закріплювати знання дітей про геометричні фігури та геометричні тіла під час використання їх, як еталона для аналізу основної форми реальних об'єктів; вчити впізнавати геометричні фігури за допомогою рухово-дотикового способу обстеження. Продовжувати формувати: знаряддеві дії з фломастером, пінцетом; конструктивні вміння під час роботи з папером (виготовлення годівнички за викройкою).

Активізувати та стимулювати зорові функції очей; розвивати дотикові відчуття та дрібну моторику рук, полісенсорні взаємозв'язки. Виховувати: вміння дітей співпрацювати один з одним на підставі взаємопорозуміння; дійову любов до живої природи.

Обладнання: демонстраційні зображення домівок для птахів різної геометричної форми, роздаткові геометричні фігури (площинні та об'ємні), як еталони для визначення форми предметів, набори з зображенням геометричних фігур (1 набір на дві дитини) та «Чудові торбинки» з відповідними до зображень геометричними фігурами (1 торбинка на дві дитини). Аркуші паперу з пронумерованими крапками, фломастери. Викройка годівнички, пінцети, насіння трьох видів. Іграшкова ворона. Кільця Су-Джок, для пальчикового масажу; снігурі на паличці для офтальмотренажу.

Використані технології: Офтальмотренаж (пальмінг, вправи для очей за рекомендаціями Мухіної), корейський метод Су-Джок.

Хід заняття

Педагог: - Діти, коли я йшла до вас, то зустріла ворону (показує іграшкову ворону), вона розповіла мені, що скоро, коли прийде весна, з теплих країв повертаються її друзі-птахи. Вона дуже скучила за ними і тому хоче добре підготуватися до зустрічі з ними, але одній їй не встигнути. Давайте допоможемо Вороні! (Так!)

Офтальмотренаж: П.: - Нам треба з вами, спочатку, приготувати очі. (Вправи із пташкою на паличці – простежування).

1. П.: - Спочатку треба приготувати домівки для птахів. Домівки у них бувають різної форми. Зараз я буду показувати вам їх будиночки, а ви будете піднімати геометричну фігуру, на яку вони схожі. Молодці!

2. П.: - А тепер, ми з вами покажемо вороні, як ми вміємо знаходити на дотик геометричні фігури (діти діляться на пари, одна дитина показує зображення будь-якої геометричної фігури, а інша, на дотик, знаходить її. Потім вони міняються. Діти самостійно перевіряють роботу один одного, та роблять висновки (Молодець, ти знайшов всі геометричні фігури правильно)).

3. П.: Молодці, ви добре попрацювали і нагадали Вороні, які бувають у птахів домівки, а щоб вона не забула, давайте ми з вами залишимо їй на згадку зображення пташиних будиночків. (Вправа «Від крапки до крапки») Вам треба по черзі поєднати крапки і ви побачите для якої пташки у вас вийшов будиночок. (діти фломастером поєднують крапки згідно цифрам, які написано біля них, та кажуть для кого в них вийшов будиночок).

Фізхвилинка: - Ой, щось наша Ворона засумувала, давайте її розважимо!

Полетіла пташка-мати
Малюкам жуків шукати.
А малята не літають
Із гніздечка виглядають.
Хочуть в небі політати,
Але можуть лиш стрибати.

(Діти на килимку показують рухи з промовлянням віршика)

Пальмінг

4. П.: - Ми з вами допомогли Вороні приготувати домівки її друзям, вона дуже вдячна за це, але пташки будуть летіти здалека і мабуть зголодніють! Давайте для пташок зробимо годівнички (Давайте). Я вам роздам викройки, треба зігнути папір по намальованій лінії. Починайте. (Діти виконують завдання, допомагають один одному у разі потреби)

5. П.: - У вас вийшли дуже гарні годівнички! Але ж вони порожні! Давайте наповнимо їх насінням! (вправа «Переклади пінцетом». Діти з 3 чарунок перекладають пінцетом насіння соняшника, гарбуза, кукурудзи до годівнички).

Висновки: П.: - Ви сьогодні молодці, допомогли нашої гості, Вороні, приготуватися до зустрічі її друзів – перелітних птахів! Вона вам дуже вдячна! А вам

сподобалося сьогодні на занятті? Ось, у вас є малюнок дробинки, покладіть, будь ласка, зірочку на потрібну сходинку (Діти викладають зірочку – чим вище сходинка, тим кращою вони вважають свою роботу на занятті та навпаки).

Конспект заняття з розвитку зорового сприймання та дрібної моторики рук дітей які мають порушення зору із використанням блоків Дьєнеша

Тема: Кольорова казка

Вік дітей: 7 рік життя

Програмовий зміст: Закріплити знання дітей про характерні сенсорні властивості предметів: колір, форма, параметри величини. Продовжувати знайомити з картками-символами. Розвивати вміння розшифровувати інформацію про наявність або відсутність певних властивостей у предметів по їх знаково-символічним позначенням. Формувати класифікаційні вміння, спираючись на властивості логічних блоків. Розвивати аналізуюче спостереження, простежуючу функцію ока, дрібну моторику рук. Сприяти розвитку логічного мислення, уваги. Виховувати вміння дітей співпрацювати один з одним на підставі взаємопорозуміння, формувати адекватну самооцінку.

Обладнання: набори логічних блоків Дьєнеша (по 1 на кожну дитину), альбом до блоків – «Нісенітниця», демонстраційні картки-символи, роздаткові схеми з символами-позначками, лабіринти чотирьох рівнів складності, фломастер червоного кольору, кола Ейлера (два пересічних обруча), зображення Кольорової країни: чорно-біле та кольорове, психологічна вправа на формування самооцінки «Сходинки».

Хід заняття

Педагог: - Діти, сьогодні у нас з вами буде незвичайне заняття, справа у тому, що в Кольоровій країні сталося лихо, мешканці не хотіли вчитися, і тому нічого не вміли. А навіщо треба вчитися? (Відповіді дітей). Правильно! А мешканці навіть не знали назв кольорів веселки, якого кольору сонечко, травичка, небо. І тоді веселка образилася на них і забрала з країни всі кольори! (Показ чорно-білого зображення країни). Сумно стало у країні, а чи зможемо ми їм допомогти? І, завдяки навчанню, мешканці дізнаються багато цікавого і кольори знов повернуться до країни.

- Зорова гімнастика за методикою Аветисова Е.С.
- Пальчиковий масаж «Тактильні долоньки»
- Сьогодні ми з вами будемо працювати з блоками Дьєнеша.

1. Перша вправа «Знайди потрібну фігуру». П.: - Давайте навчимо мешканців думати. Хто сьогодні буде вчителем? (Діти обирають вчителя, дитина-вчитель виставляє картки-схеми, діти відповідно до них знаходять відповідний блок, «вчитель» перевіряє).

2. П.: - А зараз давайте виконаємо вправу «Виклади за схемою», яка допоможе мешканцям Кольорової країни навчитися мислити. (Дітям пропонуються схеми з умовними позначеннями кольору, розміру, форми та пропонується добрати потрібні блоки. Після виконання діти, перевіряють роботи один у одного).

Фізхвилинка: П.: - Мешканці країни зовсім не розуміють прислів'я «Всьому свій час». А чи зможете ви пояснити, що вона означає? Так - це прислів'я значить, що є час для роботи, а є час і для відпочинку. А може час і нам відпочити?

До веселочки руки здіймемо
Відпочивати зараз почнемо
Руки вбік та легесенько прогнись
На сусіда подивись.
Ноги вгору ми підняли
Ще й руками помахали,
Раз - присіли, на два - встали,
Та всі разом пострибали.

(Діти на килимку показують рухи з промовлянням віршика)

Пальмінг

3. П.: - Слідуюча вправа дуже складна, але ви такі старанні, що добре зможете її виконати! Вправа «Лабіринти». Вона допоможе бути уважними. (Діти проходять лабіринт, спираючись на умовні позначення, потім перевіряють завдання один у одного).

4. П.: - Ви дуже добре виконали завдання, змогли пройти усі лабіринти. Запрошую вас на килимок пограти в гру «Розклади фігури». Ця гра навчить нас класифікувати (На килимі розташовані два обручі, один з яких трохи знаходиться на інший, дітям дається завдання, наприклад, в лівий обруч покласти всі сині блоки, а в правий всі трикутники, у деяких фігур будуть присутні обидві властивості, такі блоки треба буде покласти в утворену область між двома пересіченими обручами).

5. П.: - І останнє завдання «Незвичайні картини». Ця гра навчить творчості. Давайте ми з вами покажемо мешканцям Кольорової країни, що за допомогою знань можна створювати цікаві, незвичайні візерунки, картини, які будуть прикрашати наше життя! (Накладанням фігурами в альбомі до блоків Дьенеша «Нісенітниця» діти утворюють зображення)

Висновки: П.: - Подивіться, завдяки вашій старанній роботі, мешканці Кольорової країни зрозуміли, що треба вчитися і як стати розумними, тому Веселка знов повернула кольори (виставляється кольорове зображення країни). Вам сподобалося сьогодні на занятті? А що сподобалося найбільше? Яка вправа була найважча? А як ви займалися нам допоможе дізнатися вправа «Сходинки», але сьогодні ви будете виставляти відмітку не собі, а один одному (Діти виставляють оцінку своєму напарнику по заняттю та пояснюють свою думку).

Конспект заняття з соціально-побутового орієнтування та пошуково-дослідницької діяльності для дітей з порушеннями зору

Тема: «Ми - дослідники!»

Вік: старший дошкільний вік

Програмовий зміст: продовжувати знайомити дітей з властивостями води, з явищами переходу рідини в пар та навпаки; з водою як розчинником деяких речовин; з нафтою, її властивостями, значенням її для життєдіяльності людини. Дати уявлення про фільтр. Підвести до розуміння того, що стан речовин в природі залежить від умов їх існування та цілеспрямованої діяльності людей. Формувати вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами. Розвивати пізнавальну діяльність, збережені аналізатори, зорове сприйняття, аналізуюче спостереження. Виховувати стійкий інтерес до об'єктів та явищ природи.

Обладнання: кубики льоду з замороженими фігурками- іграшками. Колба, піч, сіль, цукор, пісок у формочках на кожну дитину, склянки з водою по 3 на кожну дитину. Лійка - фільтр з ватою. Нафта у ємностях на кожну дитину, папір. Мапа з картинками із зображенням Казкової країни, дзеркало. Фігурки крапельки на кожну дитину для зорової гімнастики.

Хід заняття

Пальцева гімнастика.

Щоб красувався рідний край
В зеленому гіллі,
Посадим на горбочку гай —
Сосну й дубки малі!
Високі стануть дерева,
Підіймуться до хмар.
У гаї житимуть сова,
Зозуля і шишкар.
Тут зійдуть проліски ясні,

Фіалки і розмай.
Розквітне ними навесні
Увесь зелений гай.
Протопче лиска тут сліди,
Прискоче й зайчик сам...
І люди, що прийдуть сюди,
Спасибі скажуть нам!

- Діти, сьогодні у нас не звичайне заняття. Сьогодні ми будемо вченими - дослідниками. Як, ви думаєте, хто такий дослідник?

- Це Людина яка вивчає різні предмети та явища, спостерігає за ними в природі, а потім проводить досліди в лабораторії; яка допомагає людям осушувати болота, прокладати водогони в пустелі, рятує від повені та землетрусів.

- Жителі однієї казкової країни не берегли воду. Вони забували перекидати крани, засмічували озера та річки. І тоді Фея Води розсердилася на них і зачарувала всю воду в Королівстві, а її жителів перетворила на лід. Жителі просили пробачення у Феї, і Фея, так як вона була доброю, пробачила їх. Але коли вона хотіла їх розчаклувати, виявилось, що Фея забула всі заклинання. Тоді вона звернулася до нас за допомогою, щоб врятувати Казкову країну. Але для цього слід познайомитися з властивостями води.

Зорова гімнастика

1 ДОСЛІД

- Так як ми з вами дослідники. Ми спочатку вивчимо властивості льоду, щоб розморозити жителів. Візьміть будь ласка, у руки заморожених жителів.

- Скажіть, який лід на дотик? - Холодний, твердий, гладенький. А що таке лід? - Це заморожена вода.

- Якщо вода заморожена, то її можна розморозити. Давайте перевіримо. Подивіться я кладу лід на гарячу піч. Що з ним відбувається? Він тане.

- Але ми не можемо посадити на піч всіх жителів. Як же їх розморозити? Як ви гадаєте, якщо ми залишимо їх у групі, вони розтануть? - Так. Чому?

- Тому, що у групі тепло, а в теплі лід тане. Хай жителі розморозяться. А ми подивимося що ж відбувається в Казковій країні. (демонстрація мапи)

2 ДОСЛІД

- В цій частині країні трапилася повінь. Весь час йшов дощ і вода залила всі дороги та будинки. Як же допомогти жителям?

- Зараз ми проведемо такий дослід. Ми нагріємо воду. Подивіться уважно що відбувається з водою? - Вона перетворюється у пару.

- Правильно. Подивіться, я піднесу до пару холодне дзеркало. Що ви бачите? Що відбувається з парою? - Вона перетворюється у воду. Так. Пара при охолодженні перетворюється у воду, а вода при нагріванні у пару. Так, що треба зробити, щоб врятувати жителів від повені? - Треба випарувати воду.. Але не існує такого великого нагрівача, який може випарувати таку кількість води. Що випаровує воду на вулиці? - Сонце. Чому? - Тому, що це - великий нагрівач. Ми попросимо Фею Води, щоб вона розіграла хмари. Ось з'явилось сонце і воно випарувало всю воду.

Фізхвилинка

Сонце в мандрівку нас закликає
І про дорогу оповіщає.
Милуйтеся, мої любі, картинки дивіться,
Травам і квітам низько вклоніться.
Несіть же їм ласку у кожній долоньці,
Разом з промінням веселого сонця.
Хай же мандрівка казкою стане.

Про неї розкажете татові й мамі.

3 ДОСЛІД Вода - розчинник.

- В цій частині країни люди засмітили озера та річки. Сміття попало у труби і люди залишилися без чистої води, їм нічого пити, вони не можуть вмиватися.
- Давайте проведемо такий дослід. У вас на столі стоїть фільтр. Візьміть в ложку цукру. Покуштуйте на язик. Який він на смак? - Солодкий.
- Додайте його у воду та добре перемішайте. Що трапилося з цукром? Він розчинився. Пропустимо цю воду через фільтр. Подивіться, чи залишилося щось на фільтрі? - Ні.
- Зараз наберіть сіль. Покуштуйте яка вона на смак. - Солоні. Розчинимо її у воді і теж профільтруємо. А після солі залишилося щось на фільтрі? - Ні.
- А зараз наберіть пісок і теж добре перемішайте його з водою. Пісок розчинився? - Ні. Пропустіть воду з піском через фільтр. Щось залишилося на фільтрі? - Так., пісок. А вода у склянці чиста. Який можна зробити висновок?
- Розчинні речовини: цукор, сіль проходять через фільтр, а не розчинні залишаються на ньому.
- Які речовини розчиняються у воді? - Сіль, цукор.
- А які не розчиняються? - Пісок.
- Як можна очистити воду від сміття? - Її треба профільтрувати. Що можна порадити жителям, щоб очистити воду? - Профільтрувати її.
- Так. Можна зробити великий фільтр і всю воду профільтрувати.

4ДОСЛІД

- А в цій частині країни Фея перетворила воду у нафту. Візьміть склянку у руки, розгляньте нафту, понюхайте її.. Якого вона кольору, яка на запах?
- Капніть нафту у воду та на папір. Що ви бачите? Нафта плаває на поверхні води та утворила жирну пляму на папері.
- Нафта - це масляниста речовина темно - бурого кольору з різким запахом, легша за воду.
- Вона дуже потрібна людям. З неї виготовляють бензин, газ, машинне масло, фарби, пластмаси, ліки, гуму, тканини. Ось яка це корисна речовина. А що б порадили жителям, де з'явилася нафта? Чи варто від неї позбавлятися, вона ж така корисна та потрібна? Давайте порадимо побудувати нафтопереробний завод для виготовлення різних корисних речей.
- Ось ми і допомогли жителям Казкової країни. Ми познайомили їх з властивостями води та нафти. А що б ви порадили жителям. Щоб у них більше не траплялося такого лиха?
- Воду треба берегти. А як? Для чого?
- Вона просто необхідна для життя. Ми її п'ємо, вмиваємося, поливаємо рослини...

Конспект заняття з соціально-побутового орієнтування та пошуково-дослідницької діяльності для дітей з порушеннями зору

Тема: «Юні дослідники Космосу»

Вік: 7 рік життя

Мета: закріпити вміння користуватися оптичними засобами під час розгляду об'єктів, розвивати центральний зір; розвивати збережені аналізатори та полісенсорні взаємозв'язки шляхом використання елементів педагогіки Марії Монтессорі. Продовжувати спонукати до ініціювання контактів та до бажання керуватися в спільній діяльності груповими інтересами шляхом самостійного поділу дітей на пари за особистими уподобаннями під час виконання експериментів. Продовжувати формувати вміння адекватно оцінювати себе. Поглибити та закріпити уявлення дітей про Космос, як простір що існує за межами планети Земля, Сонце – як Зорю, основні планети що

обертаються навколо Сонця. Удосконалювати вміння встановлювати логічні взаємозв'язки у ході дослідів та обґрунтовувати свої висновки. Дати уявлення про нові поняття «лабораторія», «обсерваторія», «сузір'я».

Матеріали: Демонстраційний матеріал «Космос», диск із звуковим записом та мелодіями космічної тематики, CD програвач, 6 карток із зображенням сузір'їв, картонні зірочки та фони темно-синього кольору, мішечок із набором матеріалів (залізо, дерево, пінопласт, пластмаса, каміння, насіння американського клену), ємність з надписами на ній (дерево, пластмаса, каміння, метал, пінопласт, насіння), біноклі, мішечок з білетами, схеми проведення дослідів та таблиці оформлення результатів, лампа настільна, лінійка 50 см, два спиртові термометри, довга та коротка палиці з пластиліновими кулями на вершині, модель сонячної системи, набір матеріалів (метал, дерево, пластмас, пінопласт, каміння), 5 ємностей з водою, фломастери, сходинок на аркуші формату А-3, 6 магнітів, 6 бейджиків з іменами дітей, 6 значків з зображеннями зірок.

Хід заняття

1. Робота на лінії: Діти, ви не помітили чи змінилася якимось чином наша групова кімната? (Так). А що саме змінилося? (З'явилися зображення космічних пейзажів). Скажіть що зображене на першій картині? (наша Галактика – Чумацький шлях) А на другій? (Наша Сонячна система у якій є одна зірка – Сонце і 8 планет , раніше вважалося що їх 9 але нещодавно визначили що остання планета Плутон є лише великим астероїдом) А що ж зображено на 3 картині? (наша планета – Земля). А на четвертій? (Природній супутник Землі – Місяць. Його називають природнім бо він з'явився за допомогою природних чинників, ніби сам по собі) А що зображено на наступній картині? (Штучний супутник землі. Він називається штучним, бо його створила людина. Вони потрібні нам для того щоби дивитися телевізор, розмовляти по телефону, дізнаватися прогноз погоди). А що ж на шостій картині зображено? (Космічна станція, яка постійно знаходиться у відкритому космосі. На них працюють люди – астрономи які досліджують космічний простір та нашу землю із космосу).

- Прослуховування запису із посланням від професора астронома, який запрошує допомогти йому із дослідженнями , на час його лікарняного, на космічній станції.

2. Психогімнастика: «Подорож на космічну станцію».

- Вітаю вас на космічній експериментальній станції «Зоря1»! Для вільного пересування по нашій станції майте при собі посвідчення особистості. Бажаємо вам приємного дня. (Аудіозапис)

3. Відправляємось роздивлятися все навколо. Це – обсерваторія, частина станції, де вивчають зірки та сузір'я та різні космічні тіла, які знаходять у відкритому космосі, Дивіться велике синє полотно а поряд зразки сузір'їв, як ви гадаєте яким дослідом тут займався професор? (Мабуть він хотів викласти зоряну модель неба і сузір'я на ньому.) Мабуть але небо чисте, а може ми допоможемо і зробимо зоряне небо для професора? (Так) Тоді давайте підготуємо наші пальчики до довгої і кропіткої роботи.

Пальцева гімнастика

- Розгляд сузір'їв на DVD програвачі пригадування їх назв. Гра "Виклади сузір'я за прикладом". Роздивляння зірок у біноклі.

- Що ж іще є цікавого тут у професора в обсерваторії? (діти знаходять порожні контейнери із надписами на них, читають написи) А де ж самі предмети? Мабуть хтось їх переплутав і склав усі разом у цей мішечок. Тактильна вправа "Відгадай предмет на дотик".

4. Фізхвилинка «Є у космосі зорі...»

Гімнастика для очей за технологією Базарного.

5. Продовжимо екскурсію по станції. А це ми з вами потрапили до лабораторії, де проводяться всілякі досліди. Тут 3 експерименти, які потребують завершення, пропоную поділитися на дослідницькі групи з двох чоловік. Кожна група бере собі дослід і проводитиме його використовуючи схеми та оформлюючи результати своїх дослідів у таблиці, які ми потім залишимо професору.

(Діти діляться на пари обирають конверт та читають назву експерименту та його мету, що містяться у конверті. Користуючись схемами-підказками діти самостійно проводять дослід та оформлюють висновки у таблицю. Потім кожна пара презентує іншим свою таблицю та результати проведеного експерименту.)

6. Самооцінювання дітей: кожен оцінить свої досягнення за сьогоднішній політ на наших сходах самооцінки. (Діти оцінюють себе виставляючи магніти на сходах та обґрунтовують свою самооцінку).

Прослуховуємо запис, де дітям дякують за гарну роботу та нагороджують значками «Дослідник космосу».